МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 72 (4239). ШОАТТА, 18 июнь, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

ПАРТЕ XXIII съезда, КПСС ЦК мартовскин (1965 шу) майскин Пленумий решенеш кхоачашъяра тІаьІертта къахьегаш ба Нохч-ГІалгІайчен хьайбаш леладераш. ЧІоаггІа уйла тІаяхнийтай цар паччахьалкхенга махулла дукхагІа продукташ йохкара, хьайбай продуктивность лакхъяра, дулкага, шурийга дІадодар лохдара.

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра яхье баьнича колхозийн совхозийн фермай болхлоша дика ка йоалаш кхоачашду из бехктокхаме декхар. ИтталагІа июнь хьатІакхоачаш Даьхенна дІаденнад соахка цу хана деннач 38 процент дукхагІа дулх, шура — 16 процент, иштта дукхагІа ехкай кхьйола продукташ а.

Хьайбай продуктивность лакхъяра, дукхагІа шура яккхара эггара дикагІа йола ха я хІанзаръяр. Цкъа-дале, укх шера каст-каста догІаш делхар бахьан долаш дика я даьгІенаш, шозлагІа-дале, дуккхача колхозашкен совхозашкен дІайийна тайп-тайпара баьцаш а во хиннаяц.

Цудухьа хІанз керттердар да цу кхоачамех кхетамца пайда эцар, ахкан замалахьа доахангара хьайоаккха шура алсамъяккхар. Из чоалхане доаца хІама кхетадаьча боахамашка шура тІакхнйттай.

Масала, хьазцаргья вай Наурски района Ленина цІерахча винсовхоза шурий-товарин ферма. Цун коллектив ах шера заданех 210 центнер шура дІаяла езаш яр, цхе бетта дІаеннай 283 центнер.

Укх шера къаьстта дика къахьегаш ба Ведана района хьайбаш леладераш. Лоаман района колхозхоша хьогге а тІехкхоачашъяьй паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план. Цу даькъе белггала толамаш даьхад Урус-Мартана, Гудермеса районий шурий фермай коллективаша а.

Кхьча районашка а дукха я шура йохкара ах шера план-заказ кхоачашдаь колхозаш, совхозаш, фермаш.

Хьалха латтарий опыто хьахьокх хьайбай продуктивность лакхъяра, доахангара дукхагІа шура яккхара керттера дар детта доахан лерттІа кхабар, хьайбаш леладерий болх дика вІаштІехьбаккхар долга.

Вакъда, цу гІулакха массанахьа а йоагІаш йола терко яц, хьайбаш леладераша долаш долча кхоачамех лерттІа пайда эцала йиш яц. Хьокхагда вай укх цифрашка. Пятилетка хьалхарча шера ахе бетта республика колхозашкен совхозашкен юкъера лаьрхІача хІара кхоабача ІаттагІара 752 килограмм шура яьккхай, хІаьта МалгІабика районан боахамашка — 637 килограмм мара яьккхаяц, Надтеречни района совхозашка яьккхар 561 килограмм мара яц.

Доаханна лерттІа Іунал ца дар, уж во кхабар мара кхы бахьан дац Ведана района дараш санна климатически хьалаш долча Советски района колхозхоша итталагІа июнь хьатІакхоачаш шура йохкара ах шера план 74 процент мара кхоачаш ца яр.

Опыт йола хьайбаш леладераш а, механизированни йоккхий шурий фермаш а йолаш я Сунженски района колхозаш. Укхаза кІезига бац хьинаре къахьега доиркаш, доахан доажаде хов скотникаш. Цхьабакъда, хІаьта а районо 87 процент мара кхоачашъяьяц паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план.

Вай республике хІанз ахкан замалахь а ІаттагІара деннен бийсанен 3—4 килограмм мара шура ца йоаккхаш колхозаши совхозаши я.

Фуд цун бахьан? Эггара хьалха из да цхьадолча боахамий, фермай кулгалхоша, специалисташа детта доахан кхабара хайра йоакхо ца елга. Сарралца доахан ара доажа а даь чудоаладича доалаш дац гІулакх. Шура тІакхетийтара чІоагІа лоархІаме да даьжа чудаьхкачул тІехьагІа доаханна моша доакъар, комбикорм телар. Доаханна хан-ханнахьа хий мело деза, уж чудоахача базашка даим мели тухн хилийта деза.

Дуккхача колхозийн совхозийн хьайбаш леладераштта гучадаьнна загонин хьисапе, вешта аьлча, шоай даьгІенаш участкашта йийкъа а йийкъа цар тІа аргІагІа доахан доажадар чІоагІа пайдане хилар. Цкъа-дале торо хул даьгІенех хьурмат а деш пайда эца, шозлагІа-дале, дикка лакхлу хьайбай продуктивность. Из массанахьа а де йиш йолаш гІулакх да. Из метод къаьстта пайдане я кІезига даьгІенаш йолча боахамашта.

Колхозий, совхозий, фермай кулгалхоша, юкхьанцарча партийни организацеша даим терко е еза массайолча ферме учет нийса вІаштІехьъяккхара, шура харцахьа дІаухаргйоаца гІулакх дара. Шурий хІара килограмм учете хила еза.

Юкхьанцарча партийни, профсоюзни, комсомола организацей сийлен декхар да пятилетка хьалхарча шера ялх бетта план ханал хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхьа хІара доярка, скотник, фермай берига болхлой юкъеоаар, моральнин материальнин стимулаш нийса вІаштІехьйоахаш къахьегамцара наьха безам совбаккхар, хьайбай продуктивность лакхъяра цар хьинар тІадеразадар, эггара дукхагІа шура якха йиш йолча ахкан замалахь хьайбаш леладерий болх тоабар.

Укх деношка КПСС обкома бюрос, республика Министрий Совето, облсовпрофо яхье котбаьннараштта тела КПСС обкома, Министрий Совета, облсовпрофа 25 цІе вымпел а лаьттанцара балхаш деча бригадашта 10, хьайбаш леладеча фермашта 15 ахчан премеш а оттаьй хІараяр 150 сома боарамеа йолаш. Из сийлен совгІат даккхара кхы я шерагІа яхь йоаржае еза республика шурий фермай коллективаша.

Дуккхача колхозаша, совхозаша ахкан лагерашка леладу детта доахан. Цига бах хьайбаш леладераш а. Цар культурно-бытови хьалаш дика вІаштІехьдаха деза боахама кулгалхоша а, партийни организацеша а.

ХІара колхозе, совхозе, ферме шерра пайда эца беза хьалха латтарий опытах, из массанена дІайовзийта еза.

1966 шера ах шера план толаме кхоачашъяра мел эшар да вайцига. Керттердар да йолаш йолча торонех пайда эцар, хьайбаш леладерий болх кхетамца вІаштІехьбаккхар, доаханна доагтІача тайпара гІулакх дар, уж дика кхабар.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

ЯЛАТ МА ДОАДЕ

СИХДЕННА деш да Грозненски районе кхашкара балхаш. Ерригача совхозашка а колхозашка а чуийнна чуэцаш латт ялаташ. ХІанз керттердар да дика кхебаь хьувкъам, цхьаккхе а хІама ца доадеш, бизза чуэцилга.

ХІаьта а дукха мукх боабу «Староюртовский» яхача совхозе, къаьстта а хІанз касараш хьалъэцаш латтача кхай тІа. Укхаза болх беш подборщикаш а йоахкаш йола ворхІ комбайн я. Усманов Ахьмада лелаю агрегат лелача дІахьежача гуш ба юхедадийсача каний биткъа тІоа, хІана аьлча цун комбайн лерттІа нийсъаь вІаштІехьъяккханза я. Ялат доадеш ба вокх комбайнерех цхьабараш а. Касараш дадачара хьалъэцанза дус дукха канаш.

Ялаташ чуэцаш боахкача механизатораштта хиланза даргдоаца бытовой хьалаш хулийтилга Іалашдаьдац. Делкъийга хІама яа бригада кхашкарча стане аха безаш ба уж, хІаьта цу гІулакхо цхьа сахьат хинна ца Іеш ха йоаю. Из хІанз, сихбенна ялаташ чуэцаш боахкача хана мукха а хилийта йиш йоаца хІама да. Кхыча боахамашка санна, укхаза а комбайнаша болх беча кхача тІакхухьилга вІаштІехьдаккха йиш ма ярий!

ХІанз а лерттІа тІахьожам оттабаьбац кердача хьувкъама ялат дІаувзача. Из бакъдолга хара кхоачам ба цхьоалагІча отделене бригадира нов. Мадаева ше волча ялат дІаувзаш масса автомашин я ца ховш вар аьлча а. Цунца хьахулийт хьашт долчча тайпара ялат лечкъадара дола хьалаш.

«Атагинский» совхозе а я ялаташ доадеш моттигаш. Ший агрегатаца мукх хьоккхаш воаллача комбайнера из лакха хьоккхаш хиларах ше хьоккхача кхай тІарча квадратни метр тІа юккъера лаьрхІача 15 ка бут. Цул дукха дикагІа хьакхац из цу участке мукх хьоккхаш боахкача кхыча комбайнераша а.

Из бахьан долаш совхозо, юккъера лаьрхІача, чу ца эцаш хІара гектара тІа 1,5 центнер ялат дут.

В. СОКОЛОВ.

ТРАНСПОРТНИКАШ КИЙЧА БА

ДИКА кхаьчад МалгІабика района кхашкара гурахьа дІалийна ялаташ. Лоаццача ханеи ца дойташи уж чуэцар а приемни пункташка дІакхачийтар а района ялат леладерий керттера декхар да.

Хьувкъам чуозача юрта къахьегамхошта доккха новкъостал де декхарийла ба автобоахама болхлой. ХІара шера ялат чуоза района боахамашка хьежабу оаха тхоай боахама дикагІа бола водителаш. Лакха овсарле йолаш къахьегаш ба тха дуккха водителаш. Иштта дІадахача шера хьувкъам чуэцаш хиннача тха боахамерча шофераштта М. Елхороваи Д. Мартазановаи Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ елар. Укх шера а хьувкъам чуэцара лоархІамерча кампанена юстара хургбац тха шофераш. «Ингушский» яхача совхоза ялат чуэцаш хургья цар машинаш. Цу гІулакха 40 машинах колонна вІашагІъеллай. Хьувкъам чуэца безача цу колонна начальникалла хьожаваьв Целиноградски автодорожни техникум а яьккха вола къона специалист М. Гуцариев.

Бехктокхамерча хана машин еха латтаргйоацаш хьагуча а даьха дІадаьхад кхоачамбоацараш, хийцай йоха тарлу мелагІа йола узлаш. Цу машинашта ремонт е лаьрхІа слесарий бригада вІашагІъеллай. Ерригa эшаш мел йола агрегаташ а запчасташ а йолаш кийчъяьй цар машинаш.

Приемни пункташка дІаувзача хана ялата цхьа буртиг боврг боацаш кузовашка гаташ дехка лаьрхІад оаха. Цул совгІа царца тІехнаьара а дІакъувларгья кузоваш.

Доккха хатар да цІи ялар. Кхашка из ца хилийтара искрогасителаш йохкаргья машинех. Уж хІанзле 50 Іалашъяьй.

Ерригa колонна йиъ бригадана йийкъай оаха. Бригадашта кулгалде хьожабаьб дика опыт йола водителаш А. Булгучев, М. Эрсиноев, А. Арчаков, К. Полонкоев. Колонна бригадашта екъар укх шера эггара хьалха деш да. Цу гІулакхо водителий дисциплина тоаергья, болх овсарегІа хулийтаргба.

Ялат дІайдеча пункташка «Ингушский» совхозера 41000 тонн ялат дІаоза дезаргда тха.

Сихеи машинаш совлен яьсса ца лелийтараи фу даьд оаха? Ялат дІаувзача пункташка, кхашка, хьаттарашка машинаш дІа-са лелара маршруташ оттаяьй совхоза кулгалхоштца цхьана. Царна юкъера наькъаш дистад.

Ялат дІаувзача хана ехача машинашта бийсанна автобоахаме ергья ремонт. Ремонта эшаргйола запчасташ Іалашъяьй.

Хьувкъам чуэцарца дувзаденна дешаш дийцар 11 июне хиннача собране. Укхаза къамаьл дир КПСС МалгІабика горкома хьалхарча секретара н. Д. П. Санькос, горисполкома председатела н. С. Х. Гастемирова, «Ингушский» совхоза директора н. М. А. Мамилова.

Ханнахьеи ца доадеши ялат чуэца новкъостал де дош делар водителаша.

О. ХАМАТХАНОВ,
МалгІабика АТХ эксплуатаце начальник.

КПСС ДЕЛЕГАЦИ МОСКВЕ ЮХАКХАЬЧАЙ

15 июне Улан-Баторера Москве юхакхаьчар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь нов. А. А. Шелепин керте вола Советски Союза Коммунистически парте делегаци.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Дулхеи шурийи продукташ лхара ворхІ шера плана заданеш кхоачашъеча толамаш дахарах а дулхеи шурийи промышленность дегІакхувлача дика гІулакхаш карагІдувларах а СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 14 июнерча Указаца СССР орденаши медалаши еннай СССР дулхеи шурийи промышленноста предприятейи организацейи болхлой йоккхача группана, цу даькъе Нохч - ГІалгІай АССР-е гІолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАНХА ОРДЕН

Алиев Умхай Адама — Сунженски даьтта деча завода механика.

Кузьмин Николай Дмитриевича — Грозненски дулха комбинатерча тІехкаш тІара дулх Іодоахачоа.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Горбачева Дарья Ивановнайна — Грозненски дулха комбината болхлочоа.

Пронь Нина Григорьевнайна — Грозненски шурий комбината аппаратчицана.

Цикалова Эмилия Прокофьевнайна — даьтта - нахча еча Наурски завода аппаратчицана.

Чонуев Іаьлий ЯрагІена — Грозненски дулха комбинатерча доахан доадечоа.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Головин Петр Семеновича — Грозненски дулха комбинатерча доахан доадечоа.

Мальчушинина Нина Николаевнайна — даьтта - нахча еча Шелковской завода мастера помощника.

Озиева Маьмада Марета — Грозненски дулха комбината мастера.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Левчин Валентина Анатольевнайна — Грозненски дулха комбината болхлочоа.

Снибо Екатерина Александровнайна Грозненски дулха комбинатерча марша хьисаперча хІамашта тІиргаш хьерчаечоа.

Сулумов Хайтийна — Грозненски шурий комбината шофера.

Московски область. А. Н. Костякова цІерахча Ерригсоюзни гидротехникаи мелиорацеи Іилма-тохкама институте укх тІехьарча хана вІаштІехьа а яьха, хьаяьй пластически керамически материалех дренажни турбаш Іоехкара йола керда машинаш. Цу машиний балха орган я шнек-фреза, цо готта сангар йоаккх, хІаьта цунна тІеххьа цига турба Іочу а юлл. Оахкаш сангараш яха езац. Кердача агрегатий балха овсарле хьалха хиннача машинийчул массехказза лакхагІа я.

Сурта тІа: тІехьатувса ДМТ-1400 яха дренажни машин. Машина тІехьатосс массал лаьгІъю механизм а йоаллаш йолча ушалий модификаце трактора (3 тонна классагІъяр). Сеттача полиэтиленах яь а, хІаьта иштта керамически а турбаш Іочуехкара яь я из.

Н. Кулешова сурт.
ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКА УНАХЦІЕНО ЛОРАЯРА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ЛОР ЯХА СИЙЛАХЬ ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Халкъа унахцІено лораяра даькъе дика хІамаш карагІдувларах Нохч - ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни лор яха сийлахь цІи луйла:

Быкодорова Раиса Александровнайна — Нохч - ГІалгІай АССР унахцІено лораяра министерства дарбан-профилактически отдела начальника.

Елецкая Евгения Дмитриевнайна — республикански больница терапевтически отделене заведующена.

Карезина Евдокия Ивановнайна — город Грозне 1-ча городской больница керттерча лора.

Магоматов Нурадина Султана — город Грозне 1-ча городской больница рентгеновски больница отделене заведующена.

Поборчей Евгения Андреевнайна — город Грозне машиннаькъа больница берий консультаце заведующена.

Нохч - ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

город Грозный,
1966 шера 17 июнь.

РЕСПУБЛИКА УНАХЦІЕНО ЛОРАЯРА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Халкъа унахцІено лораяра даькъе дика хІамаш карагІдувларах Нохч - ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота луйла:

Абдулаева Абой Рансайна — город Грозне № 14 йолча берий яслей заведующена.

Аветисов Валентин Степановича — Грозмерча станце отделенчески машиннаькъа больница керттерча лора.

Васюкова Татьяна Ивановнайна — город Грозне 2-ча городской больница берий отделене ординатора.

Вашаев Іусмана Мовладена — Ведана района Харачой юртарча фельдшерско - акушерски пункта заведующена.

Донцова Тамара Александровнайна — Нохч - ГІалгІай АССР-а республикански санэпидстанце коммунальни отдела заведующена.

Дугаева Хьасана Тамарена — Шаьла района Шаьларча № 14 йолча аптека управляющена.

Кодзоева Зоврбика Золдусхана — Наьсарен района ТІой-Юртарча участкови больница йоккхагІа йолча медсестрайна.

Линева Валентина Петровнайна — город Грозне «Красный молот» яхача завода поликлиника заведующена.

Наумова Мария Гавриловнайна — город Грозне кхоалагІча городской больница лора - фтизиатора.

Перепелкина Тамара Петровнайна — Нохч-ГІалгІай АССР-а республикански противотуберкулезни диспансера керттерча лора.

Резниченко Надежда Владимировнайна — Гудермеса станце узловой больница клинически лабораторе заведующена.

Рубанова Варвара Романовнайна — город Грозне № 15 йолча поликлиника участкови терапевта.

Ткаченко Ленида Николаевнайна — Нохч-ГІалгІай АССР-а республикански вирусологически санэпидстанце лабораторе заведующена.

Уманская Дора Иосифовнайна — город Грозне санитарно-противоэпидемически станце керттерча лора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

город Грозный.
1966 шера 17 июнь.

СОВЕТСКИ САГА ДУХЬА

ТОРГОВЛЕ БОЛХЛОЙ ЕРРИГ СОЮЗНИ СОВЕЩАНИ

Шин дийнахьа — 15-чеи 16-чеи июне — Ерригсоюзни совещане гулбеннача торговле болхлой мукъах дар Кремлевски театр. Советски торговле кулгалхоцчеи организаторащцеи цхьана цу лоархІаме дешаш дувца вІашагІтехача собране дакъа лаца Москве бийхар дикагІа бола продавецаш, повараш, официанташ, буфетчикаш, столовейи магазинийи директораш — юкъарчал доаццаш бахача наха гІулакх дарца бувзабенна бола нах.

Совещане балха юкъе дакъа лаьцар новкъосташа Л. И. Брежнева, А. П. Кириленкос, К. Т. Мазурова, Д. С. Полянске, В. В. Гришина, П. Н. Демичева, И. В. Капитонова, СССР Министрий Совета Председатела заместителаша В. Э. Дымшица, М. Т. Ефремова, М. А. Лесечкос, В. Н. Новикова. Совещане дакъа лоацараштта юкъе ба союзни республикай Компартей ЦК-ай секретараш, союзни республикай Министрий Советий председателий заместителаш.

КПСС XXIII-ча съезда решенейи торговле болхлой декхарийи хьакъехьа доклад йир СССР торговле министра А. И. Струева.

Паччахьалкхени кооперативнии торговле рознични товарооборот, хоам бир министра, пхе шера 43,5 процент лакхлургья. ХІара шера из дукхагІа хургья 7,5 процент, хІаьта из цаІи ахи процент дакхагІа хул дІадахача пхе шера хиннача темпаел. Доклада тІа цІи яьккхар кердача пятилетке товарооборот абсолютно дегІаяра цифра — 45 миллиард сом.

Шенхаштта хувцамаш хургда торговле дикала даькъе а. ДукхагІа дохкаргда барзкъаш, кога гІирс, къаьстта а йІаьххача хана леладеш дола товараш — холодильникаш, барзкъаш дутта машинаш, мебель, телевизораш, радиоприемникаш. Масала, дІадахача пхе шерарчул 3,9-зза дукхагІа холодильникаш йохка лаьрхІад бахача нахага, мебель — 45 процент дукхагІа. Дохкача продовольственни товарашта юкъе доккхагІа хургда маьхегІа йолча продукташа — дулхох яьча хІамашеи, шурои шурех яьча хІамашеи, чкъараша, шекаро, сомаша, комсаша лоаца дакъа.

Кердача декхараша дІадех торговле коммерчески болхи махбара техникеи тоаелга. Белггала аьлча, бокъонца вІаштІехьдаккха деза наха хоаттараш малагІа товараш да хьожилга, дика ха деза ийдархой хьашташи эшараши малагІаш да. Духьал цу гІулакха лаьрхІа вІашагІьеллай бахача наха дІадеха халкъо леладу товараши торговле конъюнктуреи Іомаяра Ерригсоюзни Іилма-тохкама институт.

ДІадахача шера, йоахар дІахо докладчика, дІаихача шерашкарчул дукхагІа дехкар мехка промышленни товараш. Тийга хІамаш, кога гІирс, кІадаш дохкара темпаш дикка лакхагІа я уж хьадара темпаел. Укх шера а белгалдоалаш дола уж тайпа хувцамаш хиннад конъюнктурана юкъе бахача наьха доходаш совъялар бахьан долаш. Наха дукхагІа хоатташ дола товараш даим а лакхагІча темпашца а арахеца деза промышленносто.

Докладчика чІоагІа уйла тІаяхийтар промышленнии продовольственнии товарий дикал лакхъяри ассортимент шеръяри духьа, торговле предприятеша товараш хьалеш йолча фабрикашцеи заводашцеи айхагІа бувзамаш оттадар духьа лоаттабеча къовсаме торгови болхлоша дакъа лацара дешашта. ХІанзарча хьалашка торговле промышленноста еча влияне толашагІа йола форма я оптови ярмаркаш. Цар кІезиг-кІезига йоахаш практикана юкъера дІаяха еза товараш лакхера Іодекъаш йола административни методаш, новкъостал де деза товарни ресурсаш маьхала йоахача коммерчески принципашка довлара.

Общественни кхачан 190 эзар совгІа предприяти я хІанз мехка. Укх пхе шера кхы а хьаелла лаьрхІад 55 эзар гаргга столови, ресторан, кафе, закусочни. Цхьабакъда, цу даькъе де дезаш дукха хІамаш да бахача наха эшараш дизза кхоачашдара.

Доклада тІа чІоагІа дика лоархІаш йийцар Москверча, Ленинградерча, Ивановерча, цхьайолча кхыча городашкарча дукхача столовей балха опыт. Менюшта рациональнегІа планировани яр, дарегІа комплексни обедаш шерра юкъехувлар бахьан долаш ккачан дикали наха гІулакх дара культуреи дика тоае вІаштІехьдаьннад укхаза.

Пачачахьалкхен торговле материально-техническ база дІахо шеръяра укх пятилетке 4,1 миллиард сом дІадахийта лерхІ. Потребительски коопераце цу гІулакхашка дІалохийтаргда 1,4 миллиард сом. Хьалъе лаьрхІад чухьара ченаш 5—10—15—20 эзар квадратни метр йола промышленни товарий йоккхий вІашагІтеха оптови базаш. Продовольственни товарий складаш комплексни яр гІойле я — уж дІа-юха декъаш йола холодильникаш, шелду складаш, баьца даарий, коартолий, сомий хранилищаш а йолаш. 316 эзарнега кхоачаш дукхагІа хургья магазинашкара балха моттигаш.

Дикка уйла тІаяхийтар докладчика кердача торгови предприятешта проекташ увттаяра проблемашта, магазиний болх вІаштІехьбаккхара. Промышленни товараш специализированни магазинашка дохкар нийсагІа да. Ийдархошта паргІато хургья цунах. РентабельнегІа йола предприятеш хиларах тарра, уйла дукхагІа тІаяхийта еза универмагаш хьалъяра. Продовольственни товараш универсальни магазинашка дохкилга дукхагІа вІаштІехьдаха деза, къахьегамхошка совнагІа ха ца йоаеш шоашта мел эшаш йола продукташ эца йиш хургйолаш.

Советски наьха гІулакх деш я торговле рознични предприятейи общественни кхачани болхлой Іалаьмате йоккха отряд. Из сийлахьеи хьаьналеи болх беш ва виъи ахи миллион гаргга саг. ДикагІбарий цІераш яьхар министра. Цо белгалдаьккхар, ийдархошта безаме гІулакх дар — продавеций, кассирий, официантий — пачачахьалкхени кооперативнии торговле берригача болхлой профессиональни декхар хилар.

Ший доклада тІехьара дакъа торгови болхлой кийчбареи цар дешареи проблемашта хетадир министра. ХьалхагІе а даьча лоархІамех, розничнии торговлеи общественни кхача кийчбечеи болх беш бола болхлой 1,8 миллион сагал дукхагІа тІакхетаргба пятилетка чакхйоалача хана. Укх шерре а балха дІаэцаргва юкъера школаш йистеяьха боалача кагийча нахахи мехкарехи 314 эзар саг. Цар профессиональни дешар вІаштІехьдаккхара йоакхо яза яргьяц, чІоагІбе беза торговлерча берригача къахьегамхошта юкъе беш бола кхетама болх. Предприятей кулгалхой декхарийла ба шоай балха ханах доккхагІа дола дакъа торгови зале, коллектива юккъе волаш дІадахьа, наха гІулакх деча дакъа лоацаш шоаш хила.

Пачачахьалкхени кооперативнии торговле болхлоша, аьлар нов. Струева ший къамаьл чакхдоалаш, вІаштІехьдоаккхаргда кердача пятилетка план толаме кхоачашъелга, вай мехка коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гІулакха юкъе шоашкара дакъа лоацилга.

Прениш дІайолайир РСФСР торговле министра Д. В. Павлова.

Юрташка торговли вІаштІехьъяккхара дешаштеи оптови базай гІулакхаштеи хетадир ший къамаьл Украински ССР Министрий Совета председателa заместителa Г. П. Бутенкос.

Совещане иштта къамаьлаш дир Москван торговле Керттерча управлене начальника Ф. А. Дубинина, Ташкентски горисполкома торговле управлене начальника М. Х. Артыкходжаева, Белоруссе торговле министра А. С. Шаврова, «Детский мир» лхача рижски универмага директора Б. Н. Шевченкос, Новосибирски облпотребсоюза правлене председатела П. В. Попова, кхычар.

Е. ХОРЕВА,
В. БЕЛЯЕВ.
(ТАСС).

МИШТА КИЙЧБЕ БЕЗА МАРКХАЛ

Лаьттан ченаш тахка йиш яц кIоарга бурув ца тохаш.

ТIеххьарча шерашка чIоагIа дегIаенай тохкама скважинай кIоаргал. «Грознефта» эггара кIоаргагIа теха бурув 5500 метрага дIакхоач. Иштта кIоаргача моттигера лаьтта тIоаний йIовхал 180 градус я. «Грознефта» объединене бурув тохаш летаеш йола жидкость лоабата маркхал ба. Лоабата тIоанашта бурув тохаш лоабата маркхала свойстваш лакха температура йоллашехьа хьалкхабар атта гIулакх дац, бурув деттача бригадаша хадданза тIахьожам лоаттабе а беза. Нагахьа санна хьалхагIа (2000—2500 метр кIоарга) бурув тохача хана лоабата маркхала дикала кIезигагIа терко йича а мегаш хиннадале, хIанз духхьал цхьан сахьата тIахьожам а боацаш маркхал битачул тIехьагIа скважина ствол геттара чIоагIа талх. КIеж тохийташ маркхал аратаеса а, скважина оагIонаш Iохарца а, бурув тоха инструмент дIалаца а тарлу. Цу тIа гIолла массехк бетта баь хала болх ца бича санна бов, скважина дIакъовла езача дIакхоач, хIаьта хулаш дола зен мелд ховргда цхьан скважина бурув тохарга 1,5 миллион сом дола аьлча.

Сага дегIа цIена, дика цIий санна лоархIаме я бурув тохача маркхала дикал. Бурувдеттараша оал из ишта. Лоабата маркхалах химически реактиваш техача е цунна химически обработка йича эшшаш йола свойстваш хул лоабата маркхала.

«Грознефть» объединене чуйоагIача ерригача конторай, участкай болхлоща, бурув деттача бригадаша, инженерно - технически болхлоша цахаддаш тIахьожам а лоаттабеш дукха балхаш ду лоабата маркхала химически обработка яра. Чоалхане геологически хьалашка сихен кIоарген бурув тоха вIаштIехьдоал бурув тохача эша маркхал дика хилийтача. Бурув тохача лакха температура хиларца лоабата маркхал бикълу маза а хулаш, Iочубахийта хала хул, цун удельни дозал доккха хул, цудухьа лоабата маркхала обработка яра керда химически реагенташи методаши тахка йийзар. Цига хьалхацка этта декхараш чоалхане дар: уж реагенташ лаханза Iе йиш йоацаш тайп - тайпарча геологически хьалашка кIоарга бурув теха даллалца эшаш йола свойстваш хургйолаш лоабата маркхала обработка е езаш дар. «Грознефть» объединене бурув деттараша лоабата маркхала обработка яра декхараш толамца кхоачашдир. Цига хьинаре дакъа лаьцар Къилбаседа Кавказа Iилма-тохкама институтa оатхалаш юлача лабораторе Iилман болхлоша. Массехк шу хьалха дукхача хана дейз пайда эцаш хиннача углещелочашта метта маркхала обработка е йолайир известкови реагентаца, цунца тоабаь маркхал кIезигагIа бокъа а лора маза кIезигагIа болаш а хулар. Цул тIехьа пайда эца болабир цул толашагIа йолча КССБ яхача реагентах. Цар а лоабата маркхала эшшаш йола свойстваш хилийтацар, аьлча 3 эзар метр бурув тоха дезача 120 градус йIовхал хилча Iалашъяцар цар эша свойстваш.

Температура лакха хилча, цо чIоагIа новкъарле ю лоабата маркхалаи цига дIайохийтача реагенташтеи. ЙIовхал лакхагIа ме хул сихагIа бокъалу лоабат, маза болаш а хул из. ДIахо пайда эца йиш йоацаш хул цу маркхалах. Цул совгIа реагенташ шоаш а йох дIахо лоабата свойстваштa регулировани е йиш йоацаш.

МоллагIа температура яле а маркхала эшшаш йола свойстваш Iалашъеш йола хромотыннови термостойки реагенташ корайир. Царех пайда эца болабир хьалха пайда эцаш хиннача УШР, КССБ яхачеи кхычеи реагентащца цхьана.

Лоабата маркхалах реагенташ тохача хана цунца цхьана лоабатах тох мехкдаьтта, маза кIезигагIа болаш из хилийтара. Из дича бурильни турбаш скважина оагIонех дIахьекхалуча трени кIезигагIа хул, турбашта кIезигагIа тIалатт маркхал. Цу гIулакхо дикка аттача боакх болх. Нагахьа эшаш хуле мехкдаьтта тохарал совгIа маркхалах тох серебристи графитови порошок.

Мехкдаьтта, хромоташ, графит лоабата юкъе а кхухьаш, УШР, КССБ яхача реагентех пайда эцаш, лоабата маркхала известкови обработка ярца бурув деттараштa хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде вIаштIехьдаьннад ала йиш йолаш да. БоккхагIа пайда лургбола керда, прогрессивни методаш дIахо а тохкаш я. Цу даькъе керттердар да лоабата маркхала кондиционировани яра дIадодар мамогга кIезигдар.

Масала, «Старогрознефта» ННУ бурув деттача конторa болхлоша Къилбаседа Кавказа Iилма-тохкама институтa болхлошца цхьана кийч а даь балха юкъе дихьар маркхала гипсови обработка елга, известкови обработкачул дуккха кIезигагIа дIадохийт цо маркхала удельни дозал хилийтара йолча утяжелителашна дIадодар, иштта лохдир лоабата маркхала химически обработка еча дIалодар а. Из керда прогрессивни метод юкъе йихьай вай республикерча кхыча конторий балха юкъе а.

Маркхала обработка ярга дIададар лохдара Правобережни-Брагуны яхача бурувдеттараша экономически а йолаш чоалхане йоацача вариантаца химически обработка ю маркхала. Бурув хIаьтта тоха доладеннача хьалхарча юхьига цар обработка ю маркхала углещелочни реагентаца. Бурув тохачара температура бIаь градусага кхаьчача цига чуйохийт хромоташ. Иштта бурув тох цар скважина 4500 — 4900 метрага кхаччалца температура 160 градусал лакх а ца йолийташ. Цу районера дараш санна хьалаш долча кхыча районашка бурув тохача а из боккха пайда луш йола метод балха юкъе яхьа еза.

Иштта кердадараш балха юкъе а кхухьаш лакха къахьегама толамаш даьхача бурувдеттараша тешам болийт укх гаргарча хана шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачаш а деш, 7 эзар метр кIоарга бурув тохаргхилара.

В. РЕДЬНИН.

Боккха пайда лу реконструкци

Промышленность дегIайоалаяра пхе шера планах йолча КПСС XXIII-ча съезда Директиваш тIа белгалдаьккхад продукци арахецалга алсамдаккха дезаш хилар. Цу даькъе къаьстта доккхий декхараш датт мехкдаьтта чакхдоаккхачеи мехкдаьттахимически промышленноста хьалхашка. Пхе шера планах мехкдаьтта чакхдоаккхилга дегIада дева 1,4-зза.

Керда мехкдаьтта чакхдоаккха заводаш, установкаш хьалъяра чотахи иштта болх беш йолча заводашта, установкашта реконструкции модернизации яра чотахи дегIайоагIаргья арахеца продукци.

Тха крекинг-завод санна йолча къаьнача заводашка арахеца продукци дегIайоагIаргья установкашта реконструкции модернизации ярца, къаьстта термически крекинга установкашта а еш. Уж мероприятеш кхоачашъяра чIоагIа лоархIаме да установкай технологически схемера кхоачамбоацараш дIа а доахаш гучадахар. Ховш махиллара хIара установке йолаш я аппаратий, оборудоване белггалара группа, царех цхьаяраш я шоай низ мелб болх ца беш, хIаьта вожаш я шоай хьалха хиннача пизага хьежжа е мощностах лаьрхIачул совгIа болх беш. Уж да установкашкара керттера кхоачамбоацараш. Хьалхарча аргIанна уж кхоачамбоацараш балха юкъера дIадаха лерхI оаха.

Масала, 1930-ча шерашка хьалъяьча термически крекинга установкаша оттаяь яр мехкдаьтта продукташ технологически пишкашка гIолла дIаухийтаргйола Iанара насосаш. Уж болх бе йолаелча денз царна реконструкци еш дукха балхаш даьд. ХIанз цар къахьегама овсарле шозза лакхъеннай. ХIаьта а хIанзалца болх беш я Iанара насосаш. Ховш махиллара дIахо къахьегама овсарле лакхъяра чIоагIа новкъарле ю цар. Цул совгIа уж насосаш физически къаеннай, царна ремонт яра дуккха ахча дIадахийта а дезаргда. Цудухьа дукха ха йоаццаш установкашкарча къаьнача Iанара насосашта метта увттае йолаелар КВН-55-180 яха керда насосаш. Уж технически дикагIа а я, хIаьта къахьегама овсарле дуккха лакхагIа а хулийт.

ХIанзлехьа къаьначарна метта оаха дIаоттаь керда насосаш пхиъ мара яц. ДIахо а бергба из болх, ерригача къаьнача Iанара насосашта метта уж дIаоттаь яллалца. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийтаргIа установке дийнахьи буси хIанз хецачул 100 тонн дукхагIа бедал арахеца, хIаьта сийрда мехкдаьтта продукци цу юкъа 40 тонн дукхагIа хецаргъя.

Дукkхача хана комбинированни хьисапе мехкдаьтта чакхдоаккхача № 3—4 йолча установке кхоачамбоацар лоархIаш дар ректификационни колоннашкара мехкдаьтта продуктай Iи араювлачара парадистиллатни теплообменникаш. Цар тIехе зIачига хилар бахьан долаш конденсированни хила кхецар бензина Iанара. Цкъа-дале, из бахьан долаш газаца дукха бенаин дIаухар, шозлагIа-дале, колоннашка йоккха давлени хулар. Цу гIулакхо установка къахьегама овсарле лакхъялийтацар.

Укх шера февраль бетта, установкана ремонт еча хана вIашагIа а елла 280 квадратни метр тIехе йола кхы а йиъ теплообменник оттайир цига. Ремонт а яь установка болх бе йолаелча, хьалха дийнахьи буси чакхдоаккхаш хинначул 50—70 тонн дукхагIа мехкдаьтта чакхдаха йолаелар установка. Комбинированни хьисапе мехкдаьтта чакхдоаккхача установка беча балха технологически расчет йича гучадаьлар установка ерригача аппараташа биззача низаца болх беш хилар. ХIаьта а блокерча ректификационни колоннех цаI планал совгIа низ тIабаха болх беш хилар а гучадаьлар. Цо лакхъялийтацар установка къахьегама овсарле. Цул тIехьагIа лаьрхIар цхьаькха керда колонна оттае. Цул тIехьагIа цу установке арахецаш йола сийрда продукци дийнахьи буси 30 тонни мазут 20 тонни гаргеи дукхагIа арахеца доладелар. Уж да укх тIеххьарча хана завода коллективо даь керттера балхаш. ДIалодар кIезига а долаш йоккха экономически эффект лу цар.

Укх дIаяхача семилетка шерашка кхоачамбоацараш гуча а доахаш уж дIададарах, установкашта реконструкци ярах вIаштIехьдаьннад реализаци ю товарни продукци цу шерашка 73 процент лакхъе, чакхдоаккха мехкдаьтта дегIаденад ялхазза, хIаьта сийрда мехкдаьтта продукташ яхар 78 процент лакхденнад. Цу юкъа заводе болх бе йолаеннаяц цхьаккха керда установка. Экономически эффект хьахиннай Iанара насосашта метта центробежни насосаш оттаярах. Цхьан установке уж насосаш хувцача дIададар 95 эзар сом да. ХIаьта цох шера хула пайда 46,5 эзар сом да. Лоацца аьлча шин шера юхаметтаоттаду уж кердадараш юкъе кхухьача дIадахар. Шин шерал совгIа дIадо йодача хана боала пайда завода хул. Опыто хьахьекхад кхоачамбоацараш гуча а доахаш уж дIадахаро дIадодар кIезига а долаш производствана боккха пайда беш хилари халкъа боахама дукхагIа лоархIаме йола мехкдаьтта продукташ арахецилга лакхдеш хилари.

Цох дика пайда боалилга кхета а деш дIахо йодача хана уж балхаш дукхагIа де лерхI завода коллективо. Завода технически службаша лаьрхIад укх пятилеткая дукха керда мероприятеш балха юкъе яхьа. Комбинированни хьисапе мехкдаьтта чакхдоаккхача установкашкара пишкий низ кIезига хилар хIанзлехьа гучадаьннад. Продукташ йIоахъе низ дIаяхачац цар. Масса а йолча установке реконструкци а яь лакхъергья цар планови мощносташ. Цо вIаштIехьдоалийтаргда хIара установке хIанзачул дукхагIа бIаь тонн мехкдаьтта чакхдаккха. Цунга хьежжа дукхагIа хургья арахеца сийрда мехкдаьтта продукташ.

Термически крекинга № 9-10 йолча установке крекингировани еча хана юхейисача йIовхалах хIана пайда эцац. Пишкашкара йIовхал тоъаш йоацилга ховшшехьа. Нагахьа крекингировани еча хана юхейисача йIовхалах пайда эцаш хилча цу пишкашта тIалатта низ кIезиг а лургбар, кхы а дукхагIа бедал чакхъяккха вIаштIехьа а даргдар. Дикка лакхлургья установка къахьегама овсарле. Цу даькъе хIана дукха къахьегаш ба заводa технологаш. Цу мероприяте торо хулийтаргья установке дийнахь-бус чакхдоаккха мехкдаьтта 40—50 тонн дукхагIа хилийта.

Кхоачамбоацараш установкашка хинна ца Iеш гIона боахаме а нийслу. Цудухьа цу даькъе дукха балхаш деш ба завода специалисташ. Царех лархIа безаш ба установкашта энерги хьатела энергобоахам. Цига а дукха да кхоачамбоацараш. ДIахо йодача хана установкаша беча балха чIоагIа Iаткъаргда из. Цудухьа шин электроподстанцена реконструкци яра проект оттаьй. Цу гIулакха эша оборудовании материалаши Iалашъеш я. ДIахо йодача хана уж балхаш кхы а дукхагIа де лерхI тха коллективо.

Р. МАРТИРОСОВ,
КПСС XXIII-ча съезда цIерахчо Грозненски крекинг-завода экономически дешашта вола директора заместитель.

ИЮЛЬ БЕТТА ЧОТАХ

Ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхье яьннача Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода цехийи установкайи коллективаша доаха къахьегама толамаш дитIехьа совдувл. ХIанзлехьа цига дукха коллективаш я мехкдаьтта продукци арахецара ах шера план кхоачаш а яь июль бетта чотах къахьегаш. Нов. Санамова керте латтача цеха коллективо из план кхоачашъяьй ши кIира хьалха. ХIанзлехьа арахийцай планал совгIа итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци. Укх бетта 25-ча дийнахьа ворхI бетта план кхоачашъе лерхI цеха коллективо.

Цу цехе къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я ин. Широков, Дегтев керте латтача установкай коллективаш. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установкай технологаша хIара сменах нормаш 125—130 процент кхоачашъю.

Б. МАГОМЕДОВ.

Луганска область. Сватовски районерча Райгородок яхача юрта дукха гаьна йоаццаш, доккха доаца ши хий вIашагIкхеттача моттиге. дийнахь а бус а болх беш я машинаш. Ленина, Мичурина цIерах йола, «40 лет Октября» яха колхозаш кооперативни хьисапагIа хи Iам буллаш йоахк цига. Цо 175 гектар дIалоацаргья, цу чу 7 миллион кубометр хий хоьаргда. ШаьIрача ахарча ферда 900 гектар хулача лаьтта хий дилла торо хулийтаргья.

Сурта тIа: хи Iам беш боахкача.

Р. Аарнели сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

ПАРТЕ хIара члена декхар да коммунизма материально-технически база хьалъеча хьинаре дакъа лацар, производственни планаш кхоачашъеча хьалха латтар. Мишта кхоачашду уха «Электроинструмент» яхача завода партийни организаце коммунисташа шоашта хьалхашка латта декхараш? Тха завод — къона предприяти я, къона я партийни организаци а. Ши шу хьалха ткъо—ткъаь шиъ коммунист мара вацар организаце, хIаьта хIанз парте мугIарашка ва 80 саг. ДукхагIдолча даькъе кIоарга кхетам болча производства хьалха латтача болхлоех, инженерно-технически болхлоех хьахиннай завода партийни организаци.

Завода массайолча цехашка вIашагIъеккхай цехови партийни организацеш а партгруппаш а. Коллектива хьалхашка латта декхараш бокъонцеи гIулакхацеи кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоаха низ а хинна дIаеттай уж организацеш а группаш а. ЗIамига дар, доккха дар аьнна молагIча гIулакхаца дакъа лоацаш, балха тIа хьалха латташ, хьокхам телаш хьабоагIа завода коммунисташ.

Цкъа говза инструментальщикаш ца хилар бахьан долаш прессформаш а штампаш а хьае йиш йоацаш бисар заводе. ТIехьадаккха йиш йолаш дацар из гIулакх. Къона коммунист, инструментальни цеха мастер А. И. Щеглов ше раьза а волаш станока тIа токаралла болх бе вахар. Дикача къахьегама толамашца белгалваьдар из цига.

Слесараши, токараши тоъаш бацар заводе юххьанца. Цудухьа уж лакхалца йолча юкъа аьнна, инженера болх бита а бита инструментальни цехе слесаралла балха вахар коммунист Б. О. Костоев. Цар а иштта кхыболча дика говзал йолча специалистий а новкъосталца цахаддаш, кхы а ритмичнегIа болх бе йолаелар завод.

Шоаш коммунистически хьисапе къахьега ловш болга хьахьекхад С-437 яха электросверлилкаш вIашагIйохкача бригада членаша (цунна керте латт КПСС членалла кандидат Н. В. Яшина). Масса а хана 105—110 процент кхоачашъю цу бригадо бетта планаш. Заводе хьалхара моттиг лелаю цу цехо. Коммунистически къахьегама бригада яха сий дола цIи яккхара къахьегаш а ба уж.

ДоагIа а доагIаш сий ду коллективо литейно-прессови цеха литейщика къоначa коммуниста, коммунистически къахьегама ударника М. Ш. Гизатулина. Ховш да литейщика говзал хала йолга. Цхьабакъда, цхьаккха а халонех ца къехкаш кхоалагIа шу да цо цига къахьега. Шийна ховр, ший говзал вIамагIболча, балха опыт йоацача наха дIаIомаю цо.

Цу цехе тIехдика болх беш ва слесарь И. Л. Аушев. Ший производственни болх мо дика бу цо общественни болх а. Дукха веза из цеха коллектива. Цудухьа шоай парторганизаце секретаралла хержав из. Дикa къахьегаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хьабоагIа ремонтно-механически цеха фрезеровщик дукха ха йоаццаш «Сийлен знак» яха орден енна Б. Т. Дахкильгов, производства начальник Б. Х. Гагиев, механически цеха начальника декхараш кхоачашдеш вола, Г. И. Васютин, дIайха дешаш ца аьлча варгвац сборочни цеха начальника заместителах, коммунистах нов. М. Ш. Тумгоевх. Iымерза, наьха дог ховш ва из. Цеха коллективана юкъе политико-кхетама болх бу цо, дикагIболча агитаторех цаI а ва из. Геттара дукха коммунисташ ба завода производстве хьалха латташ. Царна массанена а дагадоаллар цаI да — Даьхенна мамогга дукхагIа продукци ялар.

ХIана чуйнна шоллагIча квартала план 27июне кхоачашъе гIерташ къахьегаш ба завода болхлой. Цудухьа хьинар ца кходеш къахьегаш я партийни организаци коммунисташ боагI-боагIача моттигашка дIанийсбеш. ХIанз производстве хьалха латтачарох 50 процент коммунисташ ба! Из боккха низ ба. Цхьабакъда, цох кхоачам а баь Iеш дац тхо. Производства массайолча звеньяшка коммунисташ хургболаш, цар мугIараш мамогга дикагIболча производственникех хьалдузаш да тхо.

Н. ПАШЕННЫХ,
Наьсарен-Вокзалерча «Электроинструмент» яхача завода партийни организаце секретарь.

Тахана Ташкент. Чьатарий городашка болх беш я бувзама почтови отделенеш.

Сурта тIа: чимкентски улицагIара 91-гIа бувзама почтови отделени.

Р. Шамсутдинова сурт.
ТАСС фотохроника.

IАЛАМА КЪАЙЛАГIАРЧА НИЗАЛ ЧIОАГIАГIА БА НАХ

ТАШКЕНТСКИ ДНЕВНИКА ТIАРА

... — ЛАЬТТА кIал еттача цу чингаша кIаьддаьд тхо, — уж дар самолета тIера ташкентски лаьтта со Iоваьннача хана эггара хьалха сона хьахеза дешаш. ХIанз бутт совгIа ха яьннай хIара денна город эгаш латта. Сейсмически станце баьча хоамах, 1966 шера 26 апреле эггара хьалхагIа чIоагIа чинг техача денз белгалдаьккхад тайп-тайпара низ болаш 460 чинг теха хилар.

* * *

СА ТЕССА ХА. Аэродромера водашехьа а—города юкъе. Чухийрца цIенош, бийдача кирпишкий гувнаш... Цхьаь латт пен. Цхьаь — тIа тхов а боацаш, кIал ий а доацаш. Цу тIа доалл хоза даь баьццара зизаш тIадола цIагIа детта каьхати булавкаца дIатIIалотадаь йиIига сурти — урагIъухийта шар а бе йоаллаш я йиIиг. Цу юххе лаьтта дада бIоагIий, аьшка листаш, дIахо ваьлча — тIой, тIой, тIой... Кхы а массехк гIа дIахо вахача — цхьа этаж йола цIенош. ТIехаьнахьара дIатIахьежача бIарчча да уж дIадахийта шедола кори Iаьржа тIоа сегача санна ийккха пени мара хIама доацаш. Хьалтеха йоазув доалл: «Чухарца мегаш да, чувахе мегаргвац. Вер кхерам болаш да». Иштта ерригa улица а. Лоаллахара улица а...

* * *

ГОРИСПОЛКОМА председателa Асамов Хуснутдинек бехктехкамерча секретара Мухаметов Асхатеи духтIаваьккхар со: мохк агар бахьан долаш чубаха тхов-кIийле йоацаш бисараш 61 эзари 777 дезал ба.

Дукха хIама ца юсаш ерригa а йохаяь Ташкента юкъ — чухаьрцад 50—70 шу хьалхагIа хьалдаь къаьнара топпарах даь цIенош. Керда дукказа вIаштIаръяь города юккъера зданеш — Навои цIерах дола Пачхьалкхен театр, «Ташкент» яха гостиница, централни универмаг, кхыраш меттахьа ца йоалаш латт. Районе сейсмичность теркал а еш хьалъяь уж цхьацанахьара лелхар мара хIама ца деш йисай.

* * *

ХIАНЗ Ташкента мара хьалхагIа цIаккха а мохк аьгача нийсвеннавац со. ДIахьачьча дийнахьа къамаьл хилар са Узбекистана Компарте ЦК хьалхарча секретараца Шараф Рашидовца. Ах дешаца хоададир цо къамаьл.

— Чинг.

Сона ховланзар из. Уж мукъагIа, царца дIаIама везаш хиннаяр. Ташкента баха нах мел зIамига яле а лаьтта кIал хулаш йола ерригa чингаш зе Iомабенна ца Iеш, баллашца лаьрхIача цар низ меллаб геттара нийса ха а Iомабаннаб. Унзарерча хIамашта Iомавалар да.

* * *

ЖУРНАЛИСТИЙ—радио, кепайоазон, телевидене балхлой аргIанара пресс - конференци хилар городе. Из еш хиннар парте городской комитета хьалхара секретарь Салих Расулов вар. Города керттерча архитектора Якушев Александра аьлар, дукха ха йоацаш города генеральни план чIоагIъьйй Узбекистана правительства. Мохк агарои цIенош чухерцарои лоадама Iоаткъам бергбац генплана, цхьабакъда, дикка хувцалургья гIирсаш хьалдара тактика. ЧуIеча цIеной керда массиваш хьалъергья города йистошка. ХьалхагIа хинначул а хозагIа хургья Ташкент.

Горисполкома председателa заместителa Рахматходжаева Сайрас аьлар, мохк агар бахьан долаш городе толхаяь а йохаяь а 225 деша даха ха йоацача берийн 180 медицински учрежденеш я. 180 совгIа школеи вузи, 36 культурно - просветительни учреждени. Дешархоша ханал хьалха чакхъяьккхай занятеш. Лакхерча классашкара бераш экзаменаш а йоацаш хьалчубаьхаб вокх классашка.

* * *

ЧАЬТАРАШ техача легара тара я город. Улицашта юккъе чаьтараш, чубаха тхов-кIийле йоацаш биса нах бах царна кIал. Хьекхаьчача хоамах, 26-ча мае саррахьа 13.887 чаьтар техадар городе. Шоай дезал а тIехьа бах цига. Цкъаза цхьан чаьтара кIал 2—3 дезал а нийслу.

* * *

ГОРОДЕ хьалйиъта афишаш йоахк: «Рахманинова творчествана кетадаь концерт». Со концерте вахар. Узбекистана композиторий Цlен йоккха йоацача зале мохк эгаш йийттача чингех ах тхов чубенаб. Пенаш лийлха да. Концерт дIадоладалале хьалхагIа сцена тIара хьахоз Рацкар Надеждас, Ташкентски консерваторе доцента башха - дика локха Рахманинова йиш. Концерт чакхдаьнначул тIехьагIа аз чуйнгар из. Из чуяхача цIенна тIагIолла даь йоазув да: «Аварийно». ЦIенна лалла палатка чу бах берригаш а. Цхьабакъда, сайренашка балзара чуйовгIаш юкъ-юкъе ший цIалга чу (хьалха хиннача) чухекх Надежда, хIана чура арабаккха йиш йоацаш латта рояль локх цо. Музыке йоацаш йоахалуш яц из... Мохк агар кIезигагIа Iатkъ музыка локхаш хилча.

* * *

ГОРОДЕРЧА нийс паркаш бархI береша дIаеннай. 6 эзар бер да палаткашка. Мел эшар пачхьалкхен чотах а долаш денош а бийсаш а цига йоах береша. Городал чухьа а арахьа а хьайийлай 57 пионерски лагерь. Шин бетта шоай отпусках ца а болхаш, берашца бисаб берригa хьехархой.

* * *

ЭГГАРА чIоагIагIа сона дег чу дижа ди хургда 24 май. Цу деннaлца чIоагIа чингаш еттар мишта хул ца хоьш вар со. Кхеле ловш из хиларех геттара чIоагIа мохк агача хана «Ташкент» яхача сейсмически станце нийсвелар со. Цхьан цIагIа Iилман болхлошца къамаьл деш ваIар со. 13 сахьати 50 минути. ЧIоагIа тата даьлар. Масса оагIорахьара хозаш дар из: лакхера, кIалхара, цхьаннахьа оагIошцара. Аьшка листашта тIагIолла тIой керчадеши цу цхьан ханна низга Iоакъа тIа гIолла тукарг хьекхаши санна хеталора. Массанена а цIогIарч даьлар: мохк агаш латтIII Шевар гIандаш тIара хьал а гIетта, сендухьа эттар а ца ховш, цIеньюкъе дIаэттар. Унзара таташ лелхар пенашка. ХIанз-хIанз тхов чубоагIа аьнна хеталора. Люстра оагаелар. ДIа-юха лелаш санна хеталора истолаш, хIаьта таташ тIа-тIа чIоагIагIа дора... Дуаца хабар доацаш ас дар хьал. Со тхов чубоагIаш санна хобавелар. Цхьабараш араудар, шоллагIбараш приборашта тIаудар. Цул тIехьагIа долла хIама а цхьатарра дижар. Тешаме боаца сатем эттар. ДIахо фу хул-хьогI яхаш дагIа тхо. Цхьабакъда, кхы аганзар иштта мохк. Массехк минут яьннача гIолла хьаьлар, 7 балл низ болаш чинг техай аьнна. Из кхозалагIа чIоагIа аьга мохк бар, 26 апрелен 10 мае аьгар дIабаьлча. Эггара хьалха хIанз аьгар мохк дийнахьа, ерригa а 5 секунд мара яккханзар цо эгаш. ХIаьта а геттара дукха ха цо йоаккхаш санна хетар!

Цхьабараш цIабайдар: гаргарча нахех фу хиннад хьажа. Кхы тIа а гIирсаш дохадаьдар городера.

* * *

УЗБЕКИСТАНА культура министра Рахимбабаева Зухрас хьахьекхар сога цхьан композиторгара дена письмо:

«...Хатар хиннилга сайна хайнанул тIехьагIа хьога письмо ца яздеш Iелуш вац со. Эггара чIоагIагIа сона дагадоахкараш бераш да. Мел лаьца а Ташкент юхаметтаоттаеча дакъа лаца лаьрхIа ва со. Шун театрашта совгIата яла безам болаш берий ши опера а сога. Цунах хьагулдаь ахча аз хьехацаргдолаш дац. Ташкент юхаметтаоттаярга дохийталда из...».

* * *

МОХК агар бахьан долаш ши миллион квадратни метр гаргга чуIача моттигех баьлар Ташкента баха нах. Города новкъостала яьхкар СССР ерригa республикаш, Москвера, Львовера, Киевера, Минскера... яьхка машинех, гIишлой материалех, инструментех, металлах этта йола итташ составаш бIаргаяйра сона. Российски Федераце 330 эзар квадратни метр чуIе моттиг хьалъергья Ташкенте, Украино — 160 эзар, Белорусе — 25 эзар, Казахстано — 28 эзар, Литвас — 10 эзар, Киргизо — 11,5 эзар, Эстоно — 5,4 эзар квадратни метр. Массайолча республикашкара ух Ташкента гIишлошъерац. Города йистаца гIолла хIанз хьалдаболабеннаб уж юххьанцара цIенош.

* * *

ТIАЛАТТАШ боккха кхерам а чIорагIа хала вахара хьалаш а доллашехьа а, дукха а дукхагIа бола ташкентцаш шоай город дIакхоссаш бац. Со Москвера арввоалача хана Ташкенте доьхийташ дола цхьа письмо делар сога — цигара цаI столица хьехаш. Аз дIаделар письмо. Кириллов Петра жоп делар: «Баркал хилда, хIанз воагIаргвац со Москве. Город юхаметтаоттаеча даькъа лоархIаргда аз. ПаргIатдаьннача хана кхетарга вай вIашагIа».

* * *

ХIАЬТА Ташкент-м хIана а тIехьа эгаш латт. Кхоана 5-гIа июнь да ахаш тховсара цIаьхха а 7 балл низ болаш мохк оагабир. Ялх бIаьи кхозткъе цхьоалагIа чинг яр из.

Василий ЛУЦКИЙ,
Кердадарий Кепайоазон Агентства специальни корреспондент.

[АПН].

Ташкент, 1966 шера май — июнь.

ДАЬГIЕНАШИ ЦОНАШИ ТОАЕ

КПСС ЦК майски Пленумо белгалдаьд дIахо юртбоахам дегIабоалабара де деза пайданера гIулакхаш, колхозни - совхозни производство толамца дегIайоалаяра эша хьалаш кийчдаьд.

Кхыча де лерхIаращца цхьана Iалама даьгIений продуктивность лаккхъяра дукха балхаш де лерхI. Цу гIулакхий мах бaь варгвац.

Оахача лаьттайл дукхагIа я Iалама даьгIенаш. Иштта, колхозашка, совхозашка, республика кхыча пачхахьалкхен боахамашка оахаш дола лаьтта 397 эзар гектар долча, 600 эзар гектар я цонаши даьгIенаши. Шелковской районе эрий тIаювлача баьций майда оахаш долча лаьттал ийссазза совгIа дукхагIа я, Наурски районе — пхезза дукхагIа, иштта кхы дIахо а.

Цхьабакъда, хьувкъам лоха хиларах республика деррига доакъара балансах 42 процент мара доакъар далац цар тIара, цу даькъе Наурски районе — 5,8 процент. Из бахьан долаш ялат, продовольственни технически культураш дIае йиш йола оахаш дола дукха лаьтташ дIалоац боахамаша доакъара баьцаш дIаювш.

Iалаьмате во я цонаш. 1965 шера ерригача республике юкъера лаьрхIача цхьан гектара тIара 6,2 центнер мара яланзар йол, хIаьта Шелковской районе — 3,2 центнер, Наурски районе — 2,9 центнер, Надтеречни районе 2,6 центнер.

Республика степной зоне 300 эзар гектар цонаши даьгIенаши я. БоаггIача тайпара ниса пайда ца ийбарах, цар тIа дажа доахан сов дукха хиларах кIезигъеннай цар продуктивность. Цхьаккха система йоацаш цахаддаш дерригача шера доахан доажадарах, пастбищеоборот ца хиларах, оахаш бахчевии кхыйолеи культураш дIаерах, кIотаргаш дIаяхарах дукха зе хул буруннн даьгIенашта. Цу дерригне чIоагIъенна лаьтта гIум цамца йоах, лаьттана михо деш дола венаш совдоах. Из бахьан долаш тIеххьарча шийтта шера Наурски, Шелковской районашка 5,7 эзар гектар совдаьлар гIум йола лаьтташ, хIаьта 60—80 процент даьгIенаш хIалакъяьй.

Ши-бIаьи шоваткъеи итт эзар совгIа гектар йола лоаман даьгIенаш республикана бокхача маьхе я.

Дулха кхоаба доахан леладе дика хьалаш да дегIа пайданера баьцаш, дукха хиш долча, ахкан самалахь дукха йIайха йоацача, хIаьта зенера садоахка хIамаш йоацача лоамашка. Дукхеи кIезига мах дIабодаши дулх тIакхетийтарах чIоагIа пайдане я лоаман даьгIенаш. 1965 шера лоаман даьгIенашка дажаш хиннача Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза доаханна дийнахьи буеи 890 грамм тIакхийтар, хIаьта цхьа центнер дулх тIакхетийтарга 14 сом 80 кепиг мара дIаладаханзар.

Дулха кхоаба доахан лоамашка субальпийски ценашка леладелга экономически пайдане долга гуш доллаше а республике лодара лел даьгIенашта, хишта, хьайбаш доаттадеча моттигашта, нах чуIеча помещенешта тIадолха наьнъаши тIаьши хьалар, хIанз а йолаш яц Iилма ларда тIа оттаяь цонашкеи даьгIенашкеи доахан лоажалара даьгIенаш тоаяра система. ХIаьта хIанз дIаделадаьча тайпара цхьаккха система йоацаш даьгIенаш тIа доахан доажалойя, царех пайда эцара бокъонаш телкайойя лоаман даьгIенаш талхарг а а дарегIача доакъарца дулх даккхара ресурсаш кIезиг а лургъя.

Лоаман даьгIенаш тоаяра хIанзза а дукха болх бе беза. Геоботанически тохкам барах гучадаьннад, 15 процент даьгIенаш талха хилар 40 процент даьгIенаш тIа дохьаш доаллеи зеннеи баьцаш я, аханел дукхагIйолча даьгIенаш тIа кхертIой дада.

ДарегIа доакъар даккхара лоархIамереи эггара хьалхареи резерв я Iалама даьгIенаш тоаяри царех пайда эцачара кхоачамбоацараш дIадахари.

Хьалха латтача колхозийи совхозийи опыто хьахьокх, Iалама даьгIенаш тоаяра кхыметтел кIезига дойя а гIулакх даро лсаццача хана йол яккхара даьгIенашкара буц дукхагIа хилийта а торо хулийталга. Цу гIулакха пачхахьалкхено дукха новкъостал ду колхозаштеи совхозаштеи. ДаьгIенаш тоаяра ду дукхагIа дола балхаш пачхахьалкхен бюджета чотах ду. Цхьабакъда, КПСС ЦК майски Пленумо белгал мадаккхара цу хьакъе дукха хIама де йиш я боахамий шоай а.

Парте ЦБ майски Пленума решенеш кхоачашъяра чакхъяха еза къоастам боллаш йола мероприятеш уьттаеш дукха балхаш ду хIанз колхозашкеи совхозашкеи. Уж балхаш деш дикдалийта йиш яц юртбоахам дегIабоалабара кертерча дешаех цаI — цонаши даьгIенаши тоаяр. Iалама даьгIенаш тоаяра ду дуккха гIулакхаш чоалхане а дукха рузкъа дIадахийта дезаш а дац, атта дулургдолаш да, хIаьта хьувкъам лакх а бу. Эггара хьалха царна теркам тIабахийта беза. Эрий хьатIаювлача злаковии бобовии баьций фу гулдаро торо хулийтаргъя из дIадерцеи буц во йолча кхы а дIатIадерцеи баьций хьувкъам лаккбе а цоний ботанически состав дикагIа хилийта а. Из декхар кхоачашдулургда хьокхача хана ца хьокхаш баьца оасаш дитача. Цу баьций ги михо дIатоссаргда тIаларгдолаш. Цонаштеи даьгIенаштеи додача а артезиански хьасташкарча а хих пайда а эцаш хий диллача баьцаш дукхагIа хьатIаювргъя, цар дикал лакхлургъя. Сийрда мора, гIум уьш гумусированни лаьтташ тIа макка баьккхача, дисковани йича лаьттанцара тIоадал соцаю, ца эшача баьцех даьгIенаш цIенлу. Цонашкареи даьгIенашкареи гувнаш, дарбалаш, мертIой, нувхаш дIаьхача даьгIений цоний лаьттан тIехенаш нийслургъя, механизированни йол хьакха вIаштIехьдаргда. Дохьаш деаллачеи венерчеи баьцашца къовсам лоаттабаре, доахана ца юаш йиса баьцаш хьекха дIахаро тхаца тIалета баьцаш (малая люцерна, крысиный репей, тырся, липучка, кровельный костер, и кх. я.). хьатIаювла овлаш гучадахарои царца къовсам лоаттабарои доаккха тха совдоалийтаргда, хьахула пайда 10—15 процент лакхбергба. Хан-ханнахьа азотни, фасфорни, калийни удобренеш товсаро кхона коачалаш яхкаро, даьгIенаш лораеш хьу йогIаро доакъара ресурсаш дукхагIа хулийтаргья.

Лоацца аьлча, уж гIулакхаш да цонаши даьгIенаши тоаяра хIара боахамо де йиш ярашь дезараши.

Лаьтта вай общества рузкъа духдувла хьаст, юртбоахама производства лард я.

КПСС ЦК майски Пленумо белгалдир лаьттах нийса пайда эцара бехктокхам лакхбе безалга. Цудухьа, Iалама доакъара даьгIенех мишта пайда эц, цар фу лу, колхозхойи болхлочуни къахьегама мишта мах бу хар бе-башха доацаши бехктокхамал йоацаши хилар магийта бокъо яц вай. Цоний, даьгIений, хIаьта иштта дерригача лаьттан санна цар хьувкъама хьалхара хIара кулгалхочун, берригача колхозхой, совхозий болхлой, специалистий бехктокхам лакхбе беза партийни организацеша.

Из къаьстта лоархIаме да хIанз, юртбоахама пачхахьалкхено доккха новкъостал деча хана, лаьтташ тоадара йоккхий капиталовложенеш хьожаеча хана.

Колхозаши совхозаши дегIаяхкара кхы цIаьккха парте йоакхо елга холеннача юрта къахьегамхоша гIулакхашца жоп лу ЦК майски Пленума решенешта. Кхыча лоархIамерча балхашца цхьана дика вIаштIехьдаьккха йол кийчъеш да дукхагIдола боахамаш. Дуккхача майдаш тIара эрий тIаяьнна баьцаш хьаккхай, хьагулъешше доаханa Iа лоакхаргдолча моттигашка дIатIаувзаш аргIаш деш вIашкатохар цхьана дIахьу. Цхьабакъда, ерригача республике а цхьайолча районашка а йол кийчъяра хьалаш оарцагIдовла дезаш во да. 10 июнь хьатIакхоачаш планах 10 процент мара йол Iалашъяьяц. Йол кийчъяра план 2—5 процент мара кхоачаш ца яьча Грозненски, Сунженски, Надтеречни районашка цхьаккха бахьан доацаш мела ду йол хьакхара балхаш.

Дуккхача партийни организацеша, колхозий, совхозий кулгалхоша хIанз а боагIача тайпара теркам бац механизмаех бизза пайда эцара, йол хьаккхараи из аргIашка вIашкатохараи юкъе дукха ха йолийт.

Доакъар дика хилийтара тIехь къовсам лоаттабар керттера дар да. Цулухьа тIехьялийта йиш яц мангал хьокка ха, бокихача лоархIаме да йол кийчъяра технологи лерттIа лелаяр, доакъар учете лоаттадар, из доадарахи лечкъадарахи лорадар.

Ерригача участкашка хьакха ева йол — хьунашка, ушалашта юхе, наькъа йистошка, болхлошта материальни стимулировани ярах пайда а эцаш.

Колхозийи совхозийи цонаш лелаераша чIоагIа дог раьза хинна тIаийцар КПСС ЦК майски Пленума решенеш. Цонаши даьгIенаши тоаяро торо хулийтаргья духхьал хьайбай боахам дикача доакъарашца Iалашларал совгIа, хIанз доакъара культураш дIаювча кхаш тIа ялатий культураш дIае. Из юртбоахама хьалхашка латта лоархIаме ра декхар да.

К. САВЕЛЬЕВА,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома юртбоахама отдела заведующа заместитель.

Новацински кемаш деча заводе хьадаьд дунеи тIа эггара доккхагIа дола хи тIара теплоход. Из 10 эзар тонн — «Волго-Дон» яхача тайпахарча теплоходал шозза дукхагIа мухь бохьалуш да. Кема я лаьрхха йолча устройстваца вIашагIъювза шн корпус. Кемана эша гIулакх ду 21 саг юкъе волча команда.

Тахка 7 июне Горьковски форда тIа дахийтад из кема.

Кердача теплоходах КПСС XXIII съезда цIи тиллай.

Сурта тIа: «КПСС XXIII съезд» яха дунеи тIа эггара доккхагIа дола хи тIара теплоход.

В. Войтенкой телесурт. ТАСС фотохроника.

Маша тIа-тIа лакхлургда

Ахка — лаьтта леладераша меттел, хьайбаш леладераша а чуйнна балхаш данза ца доала ха я. Хьайбаш леладерий а къахьега дезаш, йоакхо е езаш шоай доккхий гIулакхаш да цу хана. Яьккхача шурий дукхалга хьежжа, цунга дIаладахачунга хьежжа къоастабу хьайбаш леладерий балха мах а.

КПСС XXIII съезда решенеша белгалду юртбоахама продукташ яхар дикна алсамдаккхилга. Из декхар кхоачашдара юкъе шийгара доагIа дакъа лацанза ца Iе лаьрхIа я Гудермесски районерча «Дружба» яхача совхоза шурийтоварни ферма коллектив.

Укх шера юххьанцехьа а шерра яьржа дIайолаелар социалистически яхь, деттача доахан продуктивность лакх а еш. Цунна юкъе дакъа лоацаш ба берригa доаркаш а скотникаш а. Яхья юкъе котбаьннараштa тел карара кара тела ЦIе байрахк. Май бетта кхоачашдаьраш тIех хиларах из дIаеннай вокхагIа вола скотник Закаев Ахьмад волча корпуса коллективага.

ГIадвугаш дола толамаш даьхад хьайбаш леладераша дIабахача бетта. Заданега диллача 700 центнер яккха езача метта 870 центнер шура яьккхай. Пачхаьалкхенга шура йоккара ах шера план кхоачашъяьй СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш ду ди тIакхоачаш.

ПIехдика толамаш доах Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча доярка Бердарь Аннас. Цнй группацарча хIара кхоабача Iаттагара 1355 килограмм шура яьккхай цо пхе бетта. Цунах доккхача маша мастер аьнна цIи яккха бокъо я. Пхе бетта шура яккхара план тIехкхоачацъяьй Калацкая Аннас, Бухажиева Мариас, Заурбаева Дошувбикас.

Лакха хьокхамаш доах доярка Декаева Иринас. Цунгардараш духхьашха дахка шинараш да. ХIанз дика маша долаш да цун группацара деррига хьаьлий. ХIара боажабеча Iаттагара хIаналехьа 1014 килограмм шура яьккхай цо, шера йола дазани 950 килограмм йолча.

Ферме къовсам лоаттабу задани кхоачаш ца ю доярка ца хилийтара, хIаьта из укхаза дукха хIама ца эшшаш кхоачаш а даьд.

Лакха толам баккхар духьа кIезига къахьийгадац скотникаша Мухтаров Iабдула, Мусханов Хусихана, Макаев Хьусена, кхыбараша.

Доахан дика кхоаба а кхоабаш леладар — из да тхога толамаш доахадалара керттердар. Доахан шоаш дажаргдолча дIадигад. Эрий яьнна а дIайийна а баьцаш дика я, хIаьта хьайбаш леладераш дикача даьша санна йоакхо а еш, доажа а ду уж. Ерригача бIаьсти эрий яьннача даьгIенашка дажаш хиннад доахан, хIаьта хIанз суданка тIа а доах уж. Ферме шортта да хIанз доакъар.

Мангал хьокхилга ший ханнахьа дIадоладир боахаме. Цу балха тIа дика къахьег тракторнокхаш леладара бригада коллективо. Цунна кулгалдеш ва Николаев Михаил. Массехк дийнахьа хьакха а хьекха холашка яхийтар дукха йол. Цудухьа люцерна йол тIехьяьнна дика я хIанз.

Дахача шера доккхий хьовзамаш хулар гIожа доакъараш фермана гаьна хиларах. ХIанз маькха чан 90 тонн доахан Iа доаккхаш хургдолча моттиге тIаззай. Кхы а 313 тонн хиллал йол я тIоазаргйолаш.

Ка бола ялаташ чуийцача шоалагIа дIаювча доакъарий культурай чотах кхы тIа а Iеадергдолаш да гIожа доакъараш.

В. ФРОЛОВ.

КХАШКА БОЛХ БЕЧАРНА

Ялат чуэцаш боахкача механизатораштa дика новкъостал ду Шелковской культпросветучрежденеша. Къахьегамхой салоIам дикагIа хургболча тайпара вIаштIехьбоах культура учрежденей болхлоша. Района массайолча библиотекашка тайп-тайпара книжни выставкаш яьй, цхьаккха а шийна эшаш дола журнал, газет е книжка доацаш дIаводац библиотеке венар.

Дика дова шоашта хьалхашка латта декхараш агитбригадашта а. Каст - каста хул агитбригадай членаш къахьегамхой болча кхачика дIа а бахе царна керда газеташ, журналаш дешаш, вай мехкара а доазол дехьара а кердадараш дувцаш, тайп-тайпарча темаех беседаш еш, сакъердаме концерташ уьттадеш. Масала, дукха ха йоацаш Червленски культура ЦIен агитбригада Бачигирово, Баклазан яхача юрташка яха хилар.

Гребенской клуба агитбригада а хилар юртбоахама къахьегамхой болча хьоашалгIа яха. Массава а чIоагIа раьза волаш яр Шелковской района «Знание» яхача общества лектора Т. И. Шавова йийша лекци. Из яр дунен халкъашта юкъера хьал дувцаш. ТIаккха эрсийи доазол дехьарчеи композиторий иллеш Iоалаш, тайп-тайпара стихаш ешаш, халхараш деш хилар агитбригада членаш.

Г. КОТОВА.

Шелковской станица.

ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦ

Республика массе предприятеш санна Новогрозненски теплоэлектроцентрала коллектив яхье яьннай пятилетка хьалхарча шера задани ханал хьалха йистейяхара.

Дукха балхаш даьд цар керда оборудовани юкъе ца а йоалхеш йелаш йолча мощностий овсарле лакхъяра. Ростовэнергоремонта ремонтнинаша турбиний цекера хьалхарча турбогенератора реконструкци ярах агрегата овсарле лакхъелар нхи эзар киловатт, сахьата 60 тонн дукхагIа хьайоал промышленни Iи.

Грозненски монтажни участке № 2 йола къаьна турбина дIа а яьнна хIаоттаяьй дукха овсарегIа йола керда турбина, хIаьта котельни цехе № 1 йолча котлоагрегата реконструкци яьй. Реконструкци яьчул тIехьагIа агрегата балха овсарле сахьата 50 тонн Iи лакхъелар. Турбина генератора обмотка шельяра цхьайолча турбогенератораштa оттаяьй водородни уплотненеш. Цар а шоай аргIац совйоаккх агрегата овсарле. Атмосфере дIаухача газа йIовхалах пайда эцар духьа хьалхарча агрегата тIа дIаоттаяьй кIезига низ бола хин экономайзераш. Цар чу кхы тIа а дIоахлу балха леладеш дола хий.

Иштта зехьа ха дIа ца йохийташ къахьегаш я теплоэлектроцентрала коллектив. Кхы дIахо а энергетически оборудоване овсарле лакхъяра цхьан котлоагрегата турбина реконструкци а кхыйола мероприятеш а е лерхI укхаза.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Доазол дехьара

АГРЕССОРАШТА ХIАМАШ ЕТТАЛУ

ХАНОЙ, 15 июнь. (ТАСС). Американски империалисташеи цар къулбехьенвьетнамски марионеташеи 13-ча июне десантни катераш дахийтар ДРВ территориальни хишка Тханьховт яхача провинце хи йистацарча даькъа тIа десант Iойоссар духьа, яхаш хоам бу ВИА агентства. Кхайканза баьхкача хьаьшашта цхьатарра топаш тIалаьхкар Вьетнамски халкъа эскара бIухошеи ополченцашеи. Из бахьан долаш цхьа катер хи кIал дахийтар, вож толхадир.

Цу дийнахьа, нерда хьакхаьчача хоамаша яхачох Куангбинь яхача провинце территоре тIара чуяхийтараш 5 американски самолет яр, хьалхагIа баьча хоама тIа яьхача тайпара цаI хинна а ца Iеш. Цу тайппара, ерригаш а ДРВ территоре тIара чуяхийтараш 1116 американски самолет я.

ДЖЕК РУБИ «ШИЙ ХЬАЬКЪАЛА ЧУ ВА»

НЬЮ-ЙОРК, 15 июнь. (ТАСС). Ли Освальд верах топаш тоха суд яьча Джек Рубе хьаькъал малагIча хьала тIа да хьажара хетаяь суда заседани хилар город Далласе. Заседане къамаьлаш дир обвинене 5 тешо. Шоаш лодкъамаш деча хана цу тешама — набахтарча охраннинашеи доктореи — бакъдора, Руби суд яьчул тIехьагIа денз сакхетам чу а вена, ше мел лелаяь самалаши гIуланхацин дика догадоагIаш вола саг санна хилар.

Теша меттел къамаьл дир «шийхьаькъал чу ше вац» аьнна цхьаькха саг тешаве гIиртавац со аьнна хьакхайкадаьча Рубе.

Присяжнеша официально бакъдаьрхIар топаш тоха суд яьчул тIехьагIа Руби сакхетам чура ваьна ца хилар.

ХьалхагIа из дош сихагIа дувцийта гIийрта Рубе защитникаш хIанз из тIехьдаккхийта гIерташ бар, цунца фуннагIа даь а дIахо из дош къоастаделга тIехьаданкха гIерташ хилар бакъ а деш, Суда хочо из цар яхар кхоачашде ца тигачул тIехьагIа, защитникаша тиганзар дош дувцача дакъа лацеи Руби сакхетам чу ца хиларах «доказательстваш» ялеи.

Рубе апелляцешка хьожаш хургья, гучох, Техас яхача штата суд.

ЛАЬТТАН ТIА МАШАР ХИЛИЙТАР ДУХЬА

ЖЕНЕВА, 15 июнь. (ТАСС). Самардийнахьа Дерригдунен Машара Совета пленарни заседане пренешка ше къамаьл деш, советски викала А. Е. Корнейчука белгалдаьккхар, Совета сесси машара халача хана хулаш хилар. ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме лоаттабеча агрессивни тIемо дунен халкъашта юкъера кхохкам чIоагIбу. ЦIенхаштта из кIаьдбаргахьа гIа баккха йиш яц из тIем соцабалцца йолча хана.

Дерригдунен Машара Совето, аьлар А. Е. Корнейчука, хьалхагIа дуккхаза а белгалдаьхад Къулба - Малхбоалеи Азерча событешцара ший гIулакхаш. Вай массадолча хIаманна ший паргIатон кхычарех тийша ца хилари бахьан долаш къовсам лоаттабеча турпалерча вьетнамски халкъагахьа да. Американски империалисташта хIанзле а байзаб вIашагIкхийттача Штатаошта шоашта чухьара а дог-уйла цIена долаш бола дукхха нах юкъебаьхнача, вьетнамски халкъацарча солидарноста дунен халкъашта юкъерча болама низ.

А. Е. Корнейчука предложени елар американски агресси соцаелга лозунгаш а долаш ерригача Европа юкъара машара поход е а Вьетнама халкъаца салидарность йолаш дуккхача наха еш йолча выступленешта юкъебувзам оттабар духьа Европа, Азе, Африка, Латински Америка мехкашка Дерригдунен Машара Советеи кхыча дунен халкъашта юкъерча организацейи авторитетни делегацеш яхийта а аьнна.

Машара тIехьалаттараша, аьлар А. Е. Корнейчука, фел лаьгIъялийта езац укх тIеххьарча хана машареи паргIатонни гIулакха духьалара провокацеш сихъеннача лаьттан шара кхыча района хьакъехьа а. Ювцаш яр США агрессивни гIозараша цхьаккха дича а сатийна йита ца туташ йола Куба я.

Кхераме ловзар да провокатораша леладер—цу турпалерча гIайрен халкъ-м цхьаь мичад. Тахан, массаза а санна, вай ше хьалловцаргхиларга догдаха йиш йолаш да из.

Вай раьза да къаман мукъалеи бахьан долаш къовсам лоаттабеча е ший кхычарех тийша ца хилари суверенитети лораеча, империалистий тIема интервенцена духьала, халкъий чурча гIулакхашта юкъе гIертара моллагIча а формашта духьала къовсам лоаттабеча Азе, Африка, Латински Америка дерригача халкъашта.

А. Е. Корнейчука йийцар европейски кхерамзлеи проблемаш, хIаьта иштта цхьадола чухьара дешаш а машара тIехьарча болама керттера принципаш а.

Деннхал а деш ала йиш йолаш ва со, аьлар А. Е. Корнейчука, Советски пачхахьалкхен машар безаш йолча политикаца хьахьенха ший хьашташи лоIами болаш долча дерригача советски халкъо эггара шерагIчеи чIоагIагIчеи тайпара оагIув хьаллоацаргхиларга массаза а дог даха йиш йолаш машара тIехьалаттарий дерригдунен болам хилар.

ЛеррагIа йодаш а хувцалургйоацаш а я СССР политика. Из я халкъий машареи кхерамзленнеи тIехьарча къовсама политика; шоай паргIатон кхычарех тийша ца хилари бахьан долаш, социальни прогресс бахьан долаш къовсам лоаттабеш дола деррига халкъаш хьаллацара политика. Из я герз дIаданнхара тIехьа, адамашта Iалаьмате бонкха бала какбоалабергболаш бола дунен термоядерни тIом ца хилийтар духьа лоаттабеча къовсама политика. Из я тайп-тайпара общественни строяш йола пачхахьалкхенаш машаре яхара политика.

Из никъ нердача низаца бакъбир КПСС XXIII-ча съездо. А. Е. Корнейчука оттадир Дерригдунен Машара Совето машар безаш долча кхыча низашца цхьана гIулакхаш леладелга вIаштIехьдаккхарах а цу тайпара цхьана леладеча гIуланхий организационни формаех а дола дош. Цо предложени елар ВСМ Президиума чуйоагIаргйолаш бувзамий комисси вIашагIйолла, хIаьта дIахо — машар безаш йолча кхыча теченещцеи организацещцеи цхьатаррарча бокъонех Дерригдунен Машара Совета цхьана гIулакхаш леладе йиш хургйолаш Дунен халкъашта юкъера координационни центр вIашагIйолла, аьнна.

Советски делегаци кийча я аьлар А. Е. Корнейчука, сессе дакъа лоацаш болча берригача вокхарца цхьана халкъашта дагалаьтта хIамаш кхоачаш хилийтар духьа кхы а хьинарегIа, кхы а низ болашагIа шоай гIулакхаш чакхдаха машара тIехьалаттарашка йиш хилийтара данза дарг мел доацар де.

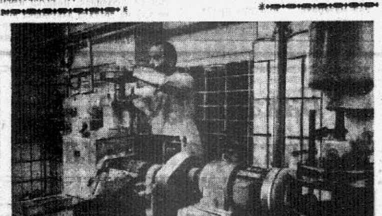

Боккха болх беш латт Ораниенбургерча (Патсдам яха округ, ГДР) шурий Iилма-тохкама институте. Iилмахоша къахьег, кхачан продуктай чаний а уж дегIага дIакхоачаш хилара а дикалаш тоаяра, уж дуккхача хана ца талхаш хилийтара, царна консервировани яра проблемаш къеста а еш. Специалисташа пачхьалкхенна новкъостал лоаттадуш шурий промышленность дегIакхувлара Iилман ларда тIара перспективни план оттаяра.

Сурта тIа: института болхло Ханс-Георг Хейм лоалаьча нахчан сортий дикалаш къестаеш воалл.

АДН—ТАСС сурт.

ДРВ-ена ТIЕРА ЧУЯЙТАЙ 1112 САМОЛЕТ

ХАНОЙ, 13 июнь. (ТАСС). 10, 11, 12 июне Нгеани Куангбини яхача провинцешта тIера пхиъ американски самолет чуяйтай Вьетнамски халкъа эскаро. Американски цхьа пилот плен воалаваьв.

ВИА агентства беча хоамах, ерригаш а дIалаьрхIача Къилбаседа Вьетнама тIера чуяйтай 1112 американски самолет.

АПН телетайпни лента тIара

ЦАР СИЙ ДУ, УЖ ЛОАРХI

ПНОМ-ПЕНЬ. (АПН корр.). Хьинаре а дика а маьхал йолаш а болх бу Камбоджерча советски лораша, Кхемеро-советски деттагIлен Госпитале укхача камбоджийцашта дика дарба даь а ца Iеш, цар хьинаре дакъа доац моттигера медицински кадраш кийчъеча, кхемерски лорий Королевски ассоциаце Iилман конференцей балха юкъе.

Шоай мехка цIа болхача советски лорий сийна оттадаьча шун тIа къамаьл деш, Камбоджа общественни здравоохранене министра госпожас Тип Мама лакха мах бир цар балха:

Советски лораша кхемерски лораштa а пациенташта а юкъе чIоагIа шоай сий даьккхар. Пачхахьалкхен керте латтачун—принца Народома Сианука цIерах советски специалисташта-медикашта совгIаташ делар г-жас Тип Мама, хIаьта Камбоджерча наьха унакцIено лораяра даькъе цар баь болх белгал а баьккхар.

Ю. МАРУНОВ.

СОВЕТСКИ ХИМЕ ТОЛАМ

Итт дийнахьа норвежски общественноста теркам тIаозаш хилар «Союзхимэкспорт» яхача ерригсоюзни объединене вIаштIехьъяьккха йола советски химически выставка.

Ослорча центральни городской музея залашка хиннача выставке дIахьокхаш яр советски химически промышленноста продукци.

«Тха выставка ший тайпара характер йолаш я, — аьлар выставка директора А. Кузьмина. Дукхача наха лаьрхIа яц из. — Цхьабакъда, химикашта дукха сакъердаме хIама бIаргадайр цига».

500 эзар крона маьха 10 торгови сделка яьй. Контракташ оттаяьй «Колонор», «Нордхандель» яхача цIи хезача норвежски фирмашца. Пайдана дола торгови договораш оттадаьд английскии голландскии фирмашца а.

Выставка дIакъайла яьнна яле а переговораш елгеи торгови контракташ уьттаделгеи хIанз а дIахьош да.

Ший къамаьл чакхдоаллаш А. А. Кузьмина аьлар: «Шеко яц, советско-норвежски цхьана леладу гIулакхаш шердара выставках доккха беркат даьнна хиларах».

В. АНДРОПОВ,
АПН-а соб. корр.

Осло, июнь.

ДИКАГIДОЛЧА ФИЛЬМАНА «ДОТО РОЗА»

ДЕЛИ. (АПН-а корр.). Хинди е эрси металла оттадаьча дикагIдолча фильма яла «Дото роза» яха приз оттаярах хоам бир укх деношка гIорваьннача кинорежиссера, актера Радж Капура. Из приз оттаю, аьлар Радж Капура, «Радж Капур фильма энд студиос» яхача фирмас Индеиеи Советски Союзаи юкъера културни буввамаш кхы а дегIадоаладара духьа. «Дото роза» яха преми тела йолаергья 1967 шера дено.

НИКАРАГУА: ПРЕЗИДЕНТАЛЛА КАНДИДАТ ЖАНДАРМ

МАНАГУА. (Пренса-Латина-АПН). Кастта хургдолча президентски хоржамашца дувзаденна Никарагуа Социалистически парте кепатехай укх тайпара заявлени. Цу тIа йоах «шеко яц хоржамаш наха тийшаболх беш чакхдаргхиларах, хIана аьлча правительствана керте оттаве кийчвеш ва жандарм Анастасио Сомоса».

Никарагуански социалистий заявлене тIа белгалдоаккх «из фаре йохае еза, цунах вай халкъа даргдола зе цунна дIадовзийта деза», яхаш.

Кепатехача документа тIа йоах, «Никарагуа конституце принципаш телха а еш, военни наха политически вахаре дакъа лаца йиш йоацашехьа а, хIанзара полице шеф генерал Анастасио Сомоса (Тачито) республика президенталла кандидат оттаваро мохк фашистски милитаризмага буг».

БЕЛЬГЕ IЕ МОТТИГ ЛУ НАТО СТАВКАНА

ПАРИЖ, 15 июнь. (ТАСС). Бельге кхыча мехкащарча гIулакхий министра Пьер Армела селхан викалий палате бакъдир НАТО вIашагIкхийттача герзашцарча низий лакхехьарча главнокомандующе штаб мехка дIатаръеш хилар. Брюсселера Франс Пресс яхача агентства корреспондента беча хоамах, Армела юха кердаьккхар, НАТО штаб-квартира Парижера Брюссела районе хьайоалае мукъа балара даьча дехара жоп луш» ший декхар кхоачаш ца дича ялац Бельги» аьнна премьер-министра Ванден Буйнантса хьалхагIа яь хинна заявлени.

Европера НАТО вIашагIкхийттача герзашцарча низий лакхехьарча главнокомандующе ставка Французски столицера арахкосс Къилбаседа атлантически блока тIема организацена юкъера Франци дIаяларца дувзаденна.

Армела белгалдаьккхар Къилбаседаатлантически блока кхыйолча кулгалдеча органашта а шоай территоре тIа тхов - кIийле яла бельгийски правительство кийча хилар.

Нагахьа санна Парижера НАТО массавара совет а иштта хьайоалае йийзача, — аьлар цо, — нийсагIа хургдар из а тIема штаб йолча дIатаръяр.

19 ИЮНЬ—МЕДИЦИНСКИ БОЛХЛОЙ ДИ

Наьха унахцIено лораеш

ВАЙ МЕХКА халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера планах йола Директиваш тIаийцача КПСС XXIII-ча съездах йола уйла дIа ца йоалаш бах хIанз а вай берригa мохк. Коммунистически парте халкъа вахар тоадара, цун хьал-торо лакхъяра еча йоаххенах дIахада йиш йоацаш дола дакъа да наьха унахцIено лораяр, инфекционни лазараш дIададахар, бераш кIезигагIа довргдола гIулакх дар. Партеи правительстваи массаза а йоакхо ю шоай низаш ца кходеши ха ца къовсаш вай коммунистически общество хьалъеш боаккхача советски наьха унахцIено лораяра фронте къахьегаш барий.

Партеи правительстваи медицински болхлой йоакхо еш хилар шаьккха а хьахьоккхаш дар «медицински болхлочун Ди» оттадарах дола 1965 шера 20 декабре тIаийца СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

Советски медикий цIей эггара хьалха мишта белгалдоаккхаргда Нохч - ГIалгIай АССР-е?

Медицински болхлой чIоагIа дегаш айденна накъабоагIа шоай цIейна. Цар дег тIара баркал оал хIара шерара цIей а лаьрхIа медицински болхлочун Ди деаделга чIоагIдаьча СССР Лакхехьарча Совета Президиума. Цу денна накъадолхаш еш йола юхейиса кийчонаш яь йоалаш латт.

Медицински болхлочун Ди шерра белгалдоаккхаш да ерригача Нохч-ГIалгIай республике: медикий торжественни собранеш ю. Тахан медицински болхлой собрани хул гор. Грозне а ерригача районни центрашка а. Медицински болхлочун Денна хетаьча торжественни собранешка докладаш ергья районий керттерча лораша.

Медицински болхлочун Денца дувзаденна дикагIа болча дуккхача лорашта, цар балха тIа дика толамаш дахарах, республика заслуженни лор яха сийлахьа цIи еннай, Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума, унахцIено лораяра министерства, медицински болхлой профсоюза обкома Сийлахь грамоташ тел.

Творчески хьинар айденна, КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяр духьа къовсам лоаттабеш накъа болх шоай цIейна вай республика медикаш.

Денна дукхагIа чIоагIлу республика унахцIено лораяра материально - технически база. Шейна накъадолхача укх деношка хьалъяь яьннай: гор. Грозне 100 моттиг йола «Радуга» яха ревматологически санаторий, туберкулезни отделенешка доахаш цIий телача станце массехк филиал, кхыяраш.

Вай дарбаи профилактически учреждени кердагIа йолча техникацеи оборудованецеи кийчъяь я, лорий практика шерра юкъекхухь дарба дара керда методаш, кердагIа йола медикаменташ, дуккха а дикагIа ду медицински гIулакх, дарба, чухьара кхоачамаш лахара — унахошта поликлинике дика а массе оагIорахьара а тохкамбара, больнице ший ханнахьа дарба дареи тохкам барен, буаш бола кхача дикагIа хилийтара чотах лоацъяьй дарбан учреждeнешка унахоша цамогаш болаш йоаккха ха.

МЕДИЦИНО къаьстта чIоагIа йоакхо ю вай кхувш йоагIача тIехьен—укхаза бераштa мах боацаш кхача лоаттабен 1 шерага кхачалца ха йолаш долча берашта дарбаш дей аьнна хьахийца ахча республика больницашка бизе пайда эцаш да, иштта туберкулезах цамогаш бараштa мах боацаш дарба дара а.

Но лац вай хьоккамаш цамогараши балараши ца хилийтара даькъе а.

ЧIоагIа уйла тIайохийт городаши нах баха пункташи санитарни дикача хьала тIа лоаттаяра. Укх тIеххьарча бетташка смотр яьй вай республика городашка, районашка, юрташка санитарни хьалаш тоалара, хIаьта иштта туберкулезаца къовсам лоаттабара яьча смотра итогаш а йир.

РСФСР унахцIено лораяра министерстваи Нохч - ГIалгIай АССР медицински болхлой союза обкомои смотра итогаш а яь, санитарни хьал дикагIа хиларахи туберкулез дIадаккхара боккха болх барахи Сийлахьча Грамотаца цхьана карара кара тела ШIе байрахк еннай Ведана района (керттера лор А. З. Хункаев).

Иштта болх дика вIаштIехьбаьккха районаш а гучаьялар цу смотре: Шелковской район (керттера лор В. Ш. Абрамян), Сунженски район (керттера лор В. М. Редкин).

Шоай хIара деннарча балха тIа медикашта дукхагIа гу къахьегамхой депутатий районни Советашкахьара унахцIенон еш йола йоакхо. Цхьабакъда, городашка санна, иштта районашка а медицински служба вIаштIехьъяккхара даькъе де дезаш, эргадаьха тоале дезаш дукха хIамаш да. Хадданза тоабеш дIабахьа беза поликлинически служба болх, эргайоахаш тоае еза сиххачеи данза даргдоацачеи медицински новкъостала балха методаш. ХIаьта санитарни тIахъожам лоаттабе безаш бола медицински болхлой декхарийла ба предприятешка болх баьчул тIехьагIа аракхувсача хIамашца, хIанз а ца соцаш, хийи фои бIехдеш йолча предприятей кулгалхошкара доагIача тайпара жоп хьадеха.

Сийлахь - доккхеи бакъахьареи гIулакхаш да вай медицински болхлошта карагIдувлараш. Цхьабакъда, царна хадданза новкъостал эш партийни советски органашкахьара, общественносто шерра дакъа лаца деза КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачащдеш цар бега балхаца — республике бахача наха деча новкъостала дикали культуреи кхы а лакхагIа айеча, гонахьара моттигаш унахцIенача хьала тIа йоахача, лазараштa профилактика яра гIулакх тоадеча, нах бахача пункташкара санитарни хьали санитарни культуреи тоаеча. Шеко яц, Нохч-ГIалгIай АССР медицински болхлоша уж декхараш кхоачашдара шоай низаш кходерг ца хиларах а наьха унахцIено лораяр духьа лоаттабеча къовсаме керда толамаш доаргхиларах а.

Дег тIара ловца боаккхаргба вай Нохч - ГIалгIай АССР медицински болхлошта — оаш керда дIа мел доладеча бакъахьарча гIулакхаш тIа аьттув балба шун!

Т. КОНОТОПОВА,
Нохч - ГIалгIай АССР унахцIено лораяра министра заместитель.

АХКАН САКЪЕРДАМЕ ХУРГЬЯ

Дуккха къахьегамхой ахкан замалахьа отпуск а ийце курорташка, салоIача цIеношка, е вай мехка доазол дехьа путевкаех салаIа бахе хул. ХIаьта цхьаннахьа дIа-юха а ца болхаш юхебисарий салоIам вIаштIехьбаккхара йоакхо ю республика культура учрежденеша. Цу даькъе фу даьд Грознерча С. М. Кирова цIерахча культураи салоIамеи парке?

«ХIанзле а дуккха сакъердаме мероприятеш чакхъяьхай цига. Масала, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема коталон денна хетаяь тайп - тайпара лекцеш, беседаш, тематически сайренаш яьй, тIем тIа дакъа лоацаш хинначарца вIашагIкхетар хиннад. Иштта, массанена геттара хоза хеташ чакхдаьлар «Хьо я, тха къонал, коммунизма цIераш сега езар» яхача темах хинна кагирхой цIей. «ДIахо мел йодача хана а тайп-тайпара цIейш дIадахьа лерхI»—яхаш дуьц парка директора Федосеева Мария Александровнас. Масала, 18—19-ча июне хургда СССР-е эггара хьалха белгалдоаккхача медицински болхлой Денна хетадаь цIей, 25—26-ча июне — Советски кагирхой денна хетадаь, иштта улицай, кхыдола а цIейш.

Парка болхлоша каст-каста кийчлу къахьегамхошта лаьрхIа дола устни журналаш, лекцеш еш, дIахьу тематически сайренаш. Дуккха да хIанзчул тIехьагIа де лерхIараш а. Царех дукхагIдараш советски Iаьдал даьккха 50 шу дузачеи В. И. Ленин ваь 100 шу дузачеи деношта хетадаь да: «Ленин Октябрь, Ленинцаш», «Дайларах», «Цхьаккха саг вицвеннавац, цхьаккха хIама диценнадац», «Са Нохч - ГIалгIайче», «Халкъа духьа». Цул совгIа ялхайтта шу а диза эггара хьалха паспорташ хьаэцачарна лаьрхIа я укх тайпара темаш йола сайренаш: «Со Советски Союза гражданин», «Паччахьалкхе — тхо да», Иштта кхыдараш а. «Говзача наха сийле яьккхай лаьттан» яхача темах поэзе сайре дIаяхьа а лерхI парке. Цига дакъалоацаш хургба вай республикера а лоаллахарча республикай а писателаш.

«Саг, Iилма, техника», «Даьла, космос, саг», «Музыкеи музыканташи» — уж темаш йолаш я укхаза хургйола хаттарийи жоппийи сайренаш. ХIаьта, хIара беттa шозза-шозза республика тайп-тайпарча предприятей болхлой салоIама денош дергда.

Къахьегамхошта езаенний парке юкъ-юкъе дIахьош йола кинофестивалаш. Цар тематика тайп-тайпара я. Масала, кастта укхаза хургья «Халкъи партии», «Даьхенна сий къахьегамца доаккх» яха кинофестивалаш.

Паркаи республикански санитарни просвещене цIени коллективаша цхьана вIашагIа а елла болх беш я унахцIенон школа. Цун директор я Г. И. Исакова, завуч—Р. Х. Аракелов. ХIанзле кхоъ заняти чакхъяьннай. Ши лектори я болх беш — «ХьалххагIе а белгалдаьхараш» пятилетка хьакъехьа, шоллагIъяр — атеистически лекторий.

Шерра-шера парке хьоашалгIа ух кхыча республикай иллеи халхареи ансамблаш, театраш. Масала, укх шера парке хиннай Къилбаседа Кавказа тIема округа иллеи халхареи ансамбль, хIаьта укх деношка хургда Бакински оперетта театр. Цул совгIа хIара шоатта дийнахьи кIирандийнахьи республика районий художественни самодеятельноста коллективаш а хул концерташ увттадеш.

Дукха да парке даьчох а де лерхIачох а лаьца дувца, хIаьта лоацца аьлча къахьегамхой салоIам хила беззача тайпара хургболаш кIезига къа дац парка администраце а ерригача коллективо а хьегар.

А. МАГОМЕДОВА.

Фотоинформаци

Бещадски лоамий (Польша) ховха баьцаш а цIена хиш а долаш йола боссенаш хьайбашта йола боккъала а башха даьгIенаш я.

Ахкан бетташка укхаза дажаш хул Iалаьмате доккхий жа Iулаш.

ЦИФ—ТАСС сурт.

ТАДЖИКСКИ ССР колхозий доакъараш доаха бригадаш силос кийчъе йолаеннай. Явански районе хий ца дехкача лаьтташка дIайийна гидуаргаш эггара хьалхарчарца чуэца йолаеннай Жданова цIерах йола колхоз. Ахкан юккъе доладу механизаторашеи хьайбаш леладерашеи хьайбаш диза а долаш Iангара дахара.

СУРТА ТIА: гидуаргаш чуэцаш боахк.

ТАСС фотохроника.

Къоначар творчество

Республикански выставка юккъара зал дIалоац берий художественни школа дешархой балхаша. Шерра чулаьцад республика вахарера хIанз лоархIамегIадараш: мехкдаьттахой къахьегам, заводий цехаш, керда хьалдеш латта гIирсаш, денна школе хула хIамаш.

Кердал хойолийташ, цIей деза кхуц дагадохийташ я Тамбовцевай «Керта цIенош» яха композици. Безам тIабодаш хоза да Л. Гатыниннас дилла «Подруги», С. Лампеля дилла «Космосе», В. Литвинова дилла «Техника» яха сурташ.

Теркал ца деш дита йиш яц скульптурни балхаш а. ЧIоагIа дика теркалъюлаш хьаьй литературни турпала — воккхача сага Шукара образ (Торчиков Г.) Нах дукха безаш хилар хьахьувкхаш хиларца дега чу южаш я «ТIехьашка ца воалаш са Iодилла» яха Р. Котиева скульптурни группа. Лирика йоалаш я «Приказ деннад» яха И. Фаргиева скульптура. Йоккха романтика хойолийташ я «20-ча шерашкара комсомольцаш» яха В. Изварина динамични композици.

Пионерий республикански Дворецо хьахьувкха хьалъоттадаьча балхашта юкъе къаьстта а теркалъе йоагIаш я Н.Космынинай, Походнева линогравюраш, къаьстта а С. Хирханова «Химзавод» яхар.

Ленина цIерахча культура Дворецe берий кружоко, хьахьувкха хьалъоттаяьй О. Газиева «Чкъаьрий лувца кийчлуш», «Улица» яхараш санна йола хозача куцехьара пейзажаш.

Выставка доакъашхошта юкъе я юрташкара школай кружокаш а. Царна юкъе хоза дега чу ювшаш я «Наурера хьу» яха П. Шабалова даьтта басаращца йилла этюд. Шовш сурташ дехка дика ховш хилар хьахьекхад къонача художникаша Разаева, Кулбужевас (Долакха-юрт), Сулеймановас (Урус-Мартан), Суркичановас, Исиева (МалгIабик), Албогачиева, Шамидова (Гудермес).

Деррига а чулаьцаIаьлча, выставка — къонача талантaшка хьажарi уж нийса кхебеш бий тахкари да. Хетаргахьа берий художественни школе хьехархоша бу болх лерттIаба, хIаьта массанахьа холуш дац профессиональни кулгалдар. Цхьадола балхаш гуччахьа кхычахьара хьатIаяздаь, копеш хIана дац аьнна да.

Къоначарна новкъостал делга дика вIаштIехьдоаккхе, дIахо йодача хана хургйола выставкаш республика къона талантaш шерагIа гучаюргья.

Г. ЩЕДРОДАРОВА,
искусствовед.

— Алло. «Скори помощь»?
— Тайпан цIи.
— Масс шу даьннад?
— МалагIча адресах дех шо?
— Фу лаз унахочун?
— Хьежа. Укх сахьете хургва лор.

Баркал шоана, лораш

РЕПОРТАЖ

ХIа, аьнна регистраци еча журнала тIа а карточка тIа а из дIаяздаь йиствоаллаше а воккхагIволча диспетчеро зIамагIчунга дIалу карточка. ХIаьта из шийга дIа маккхаьччинге а рецеца бригада хьеех замагIволча диспетчеро. Карточка дIа а ийце сихха шоай баха безача дIаболх бригада членаш. Бригада юкъе воагIа лор, фельдшер, шофер. Сихха новкъостал де дезачоа мел эшар да «скорая помощь» яхача машина чу, лора а фельдшера а шо-шоай яьшкаш я. Унахочунна эшшаш дола новкъостал а дийя юхаерз бригада.

ЦIаьккха а цIаьккха а телефонни гургал. Юха а диспетчеро ду хаттараш, тIакха яха езача арайоалл бригада. Цу дерригнена кулгалдеш хул воккхагIвола лор. Из сурт да городской «скорая помощь» яхача станце вахачунна хьалхашка оттар.

Тахан дежурни лор Мелконьян Арапет Хачатурович ва, йоккхагIйола диспетчер Т. П. Бажнован зIамагIйола диспетчер В. И. Плонскаяи (шаккхе а коммунистически къахьегама ударникаш).

Гургал тох:
— Скори помощь?
— ЦIи яьннай?
— Адрес?
— Укх минуте дIакхоач.
— ИттлагIаи цхьайттлагIаи йола бригадаш, сихха диспетчерске хьатIаюола.

Карточка дIа бе доллар мара кхы ха яккхац шинна бригадо. Дукха-ха яале рецеца дежурни лорага хоам бу бригада лора Балуева Клавдия Ивановнас: «Доьггачара кIалхара даьккха ши бер больнице Iочудигад вaха, хIаьта хетар хиннача эшачоа новкъостал а даьд».

— Дика да, нов. Балуева! Цхьаькха де хIанзза а оаш де дезаш. ДIаязде адрес: Окружная улица, № … йола цIа, квартира… 65 шу даьнна йоккха саг. ЦIаьхха садаккха а ца могаш йисай из. Цига дIагIо.

— Из тха тахан дежурни воа лор ва — А. Х. Мелконьян, — йоах скори помоща станце керттерча лора заместитела Гладкова Анна Александровнас. НагахьесaннаI геттара сиха новкъостал эшаш моттиг хула кхычакьа гIулакх даь йиста а яьнна станце юха ерза кийчъеннача бригадага рецеца хоам а бийя циггачара эшшеча дIайохийтт оаха. ХIанз а иштта хилар. ХIаьта цкъаза юххьанца малагIа, фу дича бакъахьа да оаха, яхаш хетташ хул шоаш болччара бригада членаш. Царча а хьехам лу дежурни лоро.

Сона из дувцаш Анна Александровна йоаллаш коа хьачуенача машина тIара Iовоекк Аргунера воалаваь хала цамогаш вола Никулин Саша. Цунга хьежача лора Мальсагов Iисас сов шорг хилар белгал а даь операци а больнице Iочувугийтт кIаьнк.

— Ер санна йола моттигаш а нийслу тхацига, — йоах дIахо къамаьл деш нов. Гладковас.

Диспетчерскена гаьна йоацаш я станце заправочни аптекеи. Укхаза я мел эша молхаш, перевязочни материал. Шийна эшаш йола медикаменташ а ийца йода пхелагIча бригада лор Филина Зинаида Васильевна, цун тIехьтIехьа арайоал ворхIагIча бригада лор Уварова а.

Масс бригада я тахан болх беш, — аьнна аз даьча хаттара жоп луш нов. Гладковас йоах: «Тха автопарке еррига 27 машин я, хIаьта «Грознефть» объединене а хьожаьй тхона пхи машин. Тахан центре болх беш 13 бригада я, хIаьта города Октябрьски, Старопромысловски, Заводской районашта гIулакх деча подстанцашка пхи бригада я».

…Каст-каста гургал бетт телефоно. Юха а юха а хьахоз унахошта новкъостал дехаш етта телефонаш. «Скорая помощь» яхача машинаца новкъостала йода лорий бригада. ЦаI, шиъ, кхоъ… Сона хов цар унахочун лазар дейдергдолга, эшшача новкъостал дергдолга. Iаккха фу хургда цул сийлахьа? Баркал шоана, лораш, тха доттагIий!

А. ЦИЦКИЕВА.

«Агитатора блокнота» аргIанара номер

Кепа а теха арадаьннад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдело арахийца № 12 йола «Агитатора блокнот».

Номер хьаел КПСС Центральни Комитета Пленумах болча хоамо.

Блокнота тIа кепатехай В. Яворске «Агитаце Iоаяь опыт дIайоаржае» яха статья. «Беседа е хьехам бу» яхача рубрикана кIал я «Лаьттан мелиораци яр боккха хьувкъам кхебара тешал да» яха республика мелиорацеи хин боахамеи министра Б. Давыдова статья. Иштта кепатехай советски кагирхой Денна хетаяь материал а.

«Социалистически Къахьегама Турпалех дувц» яхача рубрика кIал кепатехай В. Павлова «Маликов Абдулла» яха корреспонденци.

«Дунен халкъашта юкъера заметкаш» яхача разделе я А. Ткаченко «ВIаши кхотадалаpо совдоах халкъий — вежарий низаш» яха статья а Гвианах йола справочни материал а.

Номер тIа я ялат чуэцача массово - политически болх беча агитатораштa эша методически материал. «Сатира ирал» яха раздел.

ТУРПАЛ-ПОДПОЛЬЩИК ДИЙНА ВА

Гитлеровски Германе ший территоре тIа моастIагIчун тыле лийтача, шоллагIча дунен тIема турпалашта юкъе Матросова цIи нийслу. Цу майрача подпольщика лер лехаш дукха ха яьккхар. ХIаьта а дукха ха йоацаш мара гучадаланзар, хьадагалаьца фамили а йолаш хинна, хIанз Чукотке бухгалтералла-ревизоралла болх беш вола Павел Иванович Мищенко тувлалуши къайлагIа ший гIулакхаш деши хинна хилар. Укх тайпара да цун истори.

ТIом болабеннача хьалхарча шерашка батальона командир хиннав Мищенко. ТIавоагIа моастагIа массехк бетта юхатеха лоаттаваьа цун подразделене. Батальонах юхевиса цIийна Iувдалуш латта массехк бIухочунгара дIаиккхача кхы саг воацача хана мара аьттув баланзар гитлеровций оборона лаьца латта рубеж яккха. Мищенко плен вигар.

Цхьаннахьара ваьлча шоллагIчахьа нийслуш концентрационни лагерашка хул. Пленара вада гIортарах ца баьнна аьттув, моцал, бахьа бала, ду низаш — из долла хIама ла дийзар коммуниста Мищенко. Тlаккха, Берлина юххерча цхьан лагере подпольщикий группаца бувзам тасса аьттув баьлар цун. Дукха говнаш долчеи дика хьулаенна йолчеи коммунистий организаце член хул Мищенко. Легендарни татарски поэт Муса Джалиль юкъе хинна мугIараш чулоацаш йолча организаце.

Подпольщиккий аьттув баьлар массехк власовски дакъеи соединении советски бIунашкахьа яккха. Центральни - Едлински лагере гера кера а долаш татарски къаман легиона восстани кийчъеш вар Джалиль. Цу дерригача гIуллакхех советски командованега хоам бе лаьрхIар Центро.

Цхьабакъда, радио чу гIолла Москваца бувзам тасса вIаштIехьдаланзар. МоллагIа ваьнна а цаI фронта линех тIехвала везаш дар гIулакх. Цу гIулакха хьахарша безар эггара денал долашагIа, сакхетамегIа, майрагIа бола нах. Комитета кулгалхошта бакъахьа хийтар подпольщикаш Смольяниновии Матросови (Мищенко) вахийтача. Цар шинне а дуккхаза кхоачашъе йийзай бехктоккаме заданеш. Цар лагерашка вIашагIйийхкай керда подпольни организацеш, вIаштIехьдаькад антифашистски листовкаш арахецилга, тIема болх беш йолча цехашта цIераш еттилга, бовр кхерам тIалатташ хиннача цамогаши зеьлзеи болча лийца бовхкарашта новкъостал делга.

1943 шера май бетта боевой задани кхоачашъа вахар Мищенкои Смольяниновии. Эггара хьалха город Мариуполе бахар уж. Цхьабакъда, цигара юха а Берлине юххерча лагере вахийтар Мищенко.

Фронта линегахьа бодача наьъках гуча ца воалаш чакхвала маганзар Смольянинова а. Из гестаповцаша лаьцар.

Комитета задани ший цхьанне кхоачашъе йийзар Мищенко. 1943 шера июне Смоленске кхоач из, цул тIехьагIа — Брянске. КIира совгIа ха яккха йийзар связной волчун хьунагIа лечкъа, буц, гаьни гIа, акха сом буаш лелаш. Цхьабакъда, из фронта линех тIехваьлар, советски командованега дIакхоачадир цо подпольщикаша шийна тIадилла хинна гIулакх.

Белгалдаккха догдоагIаш да, Смольянинов а тамаш йолаш дийна аиса хилар. Хьунаш лораеча инженералла болх беш ва из хIанз.

«Советская Чукотка» яха газет дешараштa укх деношка цу хьакъехьа дийцар берлински подпольях книжка яздеш волча Богачев Константина.

Вахаш дукха ха яккхара къайле

АПН дешашбарий теркама язъю А. Шульмонаса — СССР эггара къаьнагIа вола Ширали Мислимов волча хьоашалгIа хиннача «Комсомолец Таджикистана» яхача газета болхлочун репортаж.

ХIАНЗ могаш - маьрша а воллаш лела Ширали Мислимов ваьча хана Лермонтов ванза хиннав, кIаьта Пушкина ялх шу мара а хиннадац. Цун 161 шу да.

Барзаву яха юрт лакхача лоамашка улл. Ширали Мислимов вах шоллагIча этажа тIа чай мела ийче а йолаш, кIалха йоккха юрта магазин а йолаш долча шозза вIаштIарадаьча цIеношка. Хьаьший каст-каста хул цу цIеношка. 160 шера ваха безам боацаш малав? Цудухьа халкъ «вахаш дукха ха яккхара къайле» ха уха а ух-кх цига.

— Дада-Ширали, хьаьший боагIа хьо волча.

НаIарга венар вар йоккха яьнна модж а йолаш, дукъ дагIаш мераж а йолаш вола цхьа бIарг байна къоано. ТIатуллаш дарзагIа баьннача элтара кий, тIаювхаш деррига а фетингаш дIадехка гIовтал, когаш тIа ювхаш кIаьда маьхсеш яр цун. Дахача бIаьшера из гIирс бувхабеш хиннаб хьал долча ахархоша.

Дада-Ширале моаршал хоатташ кулг лу хьаьшашка. Цо йоах:

— Со къаевенна кIалсисав аьле ма хеталаш. Со дикача хьале а безамерча фусамдас санна хьаьший чуэцалургболаш а ва.

Чайи конфеташи а яхьаш йоагIа Ширале сесаг. Цун 87 шу да.

Цунга ихеча дуккхача письмошкеи телеграммашкеи хьийжар тхо. ДешагIа цхьа йийг. Ширалена Лермонтов вовзаш хинна хиларах тешам бенна я, Лермонтов ваьхача хана из ваьхандаь. Цудухьа цо дех сийлахьвоккхача поэтаца цун хиннача гIулакхех лаьца дола моллагIа а цхьа хIама дувцилга. Чехословакерча лора лов Мислимова сурт шийна долхьийтилга. Украинерча медикаша цун унахцIенон хьакъехьара хаттараш ду цунга. Дукха нах ба бIаь шерага кхаччалца шоаш фу дича бахаргба язделга цунгара дехаш.

Папка чу доал президента ше яздаь кулг тIа а долаш дола бесаш къоастадеш даькка Хо Ши Мина сурт. Хо Ши Мина 17 метр даьре алтаз а дайтад Мислимова. Ширале цунах шийна цхьаккха а барзкъа дайта тигац. Цо хьаьшашка дIахьувкх шийна вьетнамски доттагIчо дайта хоза дарьи.

Дуненцара йоазонца лоаттаду бувзамаш дукха да воккхача сага, из ше цIаккха а Ленкоранел дIахо цхьаннахьа а хиннавеца а. ЗIамига волаш цкъа ший даьца ваха Персе хиннав из, хIаьта цу хана денз ше ваьча лоамашкара ара а ваьннавац. Дукха моттигаш я из хьоашалгIа хьехаш, хIаьта а из водац. Керттера бахьан — воккхача сага автомобилаш лоа ца пулга, цар тIа из бIогора ухилга да. Бензина хьадж дегаза я цунна. Ше Инде хьоашалгIа хьийхача, Ширале жоп делар, гIоргва ше нагахьа санна бIаьхача наькъа бохалургбола дика ди шийна байте, аьнна.

Боккъала а дика хIама дагадоагIаш ва Ширали, бIаь шу хьалха хинна хIама а ше мадарра дагадоагIа цунна. Ширалена дика дагадоагIа 1828 шу. Тlаккха говра тIа а вагIаш кIалхарча атагIара лоаман Барзаву хьалтIаваьлар цхьа зIамига саг. Берригаш а хьагулбелар, тIаккха цу саго дийцар Азербайджан Россеца юха вIашагIкхетар а хIаьта денз царна тIавилар ширваншах а воацаш, паччахьа Александр хилар а.

Мислимова хана дукха паччахьаш хиннаб, виъ а пхиъ хила мегаш… Цо пIелгашца лерхI: «Александр, Николай, ШоллагIа Александр…»

— Беррига паччахьаш цхьатарра бар, — тIатох Ширале. — Балха сага массе хана хала а яр, хIаьта мелла паччахьаш хувцабеннабар аьнна Барзаву хувцамаш а хилацар.

ЦIагIа, тIа-тIа дукхагIа нах гул а луш дIах-дIахо готлу. Уж берригаш а Ширале гаргара нах ба. Кховзткъеи итт шу даьнна цун виIий воI Мирза Гусейн, кхийна ши йоI. Чувоал Ширале зIамагIа вола воша Ширали Гаджимиоза Вели Мислимов. Из чIоагIа кадай, тIах аьнна саг ва. Цецвоакх цун кадайча, деладенна къегача бIаргаша. ХIаьта из-м ший вешел 59 шу зIамагIа ма вий, цун-м 102 шу мара мича даьннад.

БIаргаш дIа а дувшадаь, ший гаргара нах дагарбеш вагIаш, геттара дукха ха йоакх Ширале, хIаьта из сел атта а дац. Гаргарча наха новкъостал ду цунна. Ширале 13 воIи 10 йоIи я. Верригa а 200 гаргга кхоачара саг ва Ширале.

Мислимовга хоатт оаха керттердар: мишта нийсденнад цун из ха яллалца вахилга?

Дада-Ширале лерхI вахаш дукха ха йоаккхилга вIаштIехьдоалийтар Барзаура цIена фои дика хийи долга. Цхьабакъда, из кхоачам бац, цул совгIа къахьега а деза. Мислимов ше зIаммига кIаьнк хиннача хана денз тахханалца къахьегаш ва. 40 шу хьалха кхычарна нийсса колхозе болх беш хиннав из, жа Iу а жа лорграр а волаш. Кхыметтел хIанз шийна пенси уххашехь а, деха а дийха, колхозе хьохолла балха вахав из. Из вирa тIа а хайя лел. Каст-каста гIаш Лерике ух, хIаьта цига воадаш, лакха довкъаш а доахаш, 10 километр никъ бе а беза.

Ширале йоах, нагахьа санна къонах, цамогаш а ца хулаш, 30 шу даллалца вахе, из бIаь шу даллалца вахаргхилар, бакъдар аьлча, гIаьле увзеи малар мелеи йиш-м яц. Гучох, воккхача сага ахар Барзаурчар дIайийцад: цига вахача пхи бIаь сагах гIаьле увзаш шиъ мара вац.

Ширали дика оамал йолаш ва. Из цхьанна а хана эгIазвахавац, хьегавац, саднадац. Къона волча хана дика говра баьрий хиннав Ширали, хIаьта хIанз а тIехьа говра тIа вагIилга чIоагIа дукхадезаш а ва из. Сакъердамерча, кадай хила везача ловзараштa чIоагIа тIера ва из.

Ширали хьалгIотт 5 сахьат даьлча, кIеззига хIама юъ, 8 сахьат даьлча салаIа юха а Iовуж, 13 сахьат даьлча делкъийна хIама юъ. 22 сахьат даьлча набара Iовуж.

Радио дукха веза Мислимова. Музыкага ладувгI, къаьстта а муамачунга. ВиIий виIий къонгаша цкъаза азербайджански классикий стихаш а лоаца дувцараш а деш цунна. Керттерча даькъе сюжет йицлац цунна.

ХIара Iурра-Iура ший нейц сомаваларга хьежаш хул дада-Ширали. Из укханна газет деша дезаш ва, газеташ тIара ноагIа а цо теркалъерarахьара политика я. Из чIоагIа дорхвенна вар Вьетнамерча тIемахдар шийна хайча. Цу дийнахье а Ширале язде дезар ше дIа а яхаш американски президентага письмо яздайтар, низ белга соцадар хьа а дехаш.

Хьачувахь цунна дукха веза виIий виIий кIаьнк Ханверды. Ширале ший гош тIа Iо а ховийя, конфет лу цунна. Даь даь дас дувц цкъа Ханвердый Ленкоране вига волаш цIаьхха цамогаш хинна хилар. Баргаву юха маьоалавинггехьа а вийрза хиннав кIаьнк.

Дукха ха яц Ширали ше ваьча лоамашкара Iо а вена, Азербайджана столице ваха хинна. Ленкоранера 60 километр говра тIа хайна вахав из, цул тIехьагIа Баку йодача поезда тIа хайнав. Из цига вахара бахьан хиннад цун виIий виIий воI Азербайджански пединституте деша вахар. Воккха саг ше хиннав экзаменаш дIалуча. Транспортаца лела а ца тугаш, гIаш лийннав из Баку гIолла. Из чIоагIа теркалвеш ба лораш. ДикагIа болча специалисташта, воккхача сага унахцIено техкача, из цхьаккха а лазар ца доаллаш хилар корадаьд. Цунна цергаш а техай, керда костюм а яй, из телевизорга а хьожаваьа, хIаьта Ширали цу хана денз цунна тIера а ва.

Мислимова Баку езаеннай, цхьабакъда, городе ваха Iе-м тигадац цо.

[АПН].

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

18 июнь, 1966 шу.

РАДИО: 8.25 — Штрауса оперетташ тIара фрагменташ. 8.45. — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.00 — «Хьай мохк беза а беза, бовза а бовза» яха передача. 16.15 — Концерт. 17.15 — Шовна дукха езасина ашараш. 19.00 — «Къонал» (нохчий меттала). 19.15 — Литературни передача. «Бераш дукха деза деза» яха Алхазова дувцар (гIалгIай меттала). 19.35 — Нохч-ГIалгIай иллеши ашараш.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.05 — Седкъий лепа доладеннача хана (нохчий меттала). 19.05 — «Савченко Иогрех дола дош» яха бакъдолчох тIера хьаийца фильм. 19.55 — Бийса сатийна хийла шун, бераш! Дунен мехкашта юкъе латтача хьалах лаьца къамаьл. 20.20 — «Кортамукъалеи ала» яха Хачатуряна балет. 21.20 — Шун письмош тIара музыкальни передача. 22.15 — «Хьежад, миниаш яц» яха художественни фильм.

4 5 смыгу смыгу

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовиккий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктоккхама секретара—2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револоце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05222. Заказ № 3578.